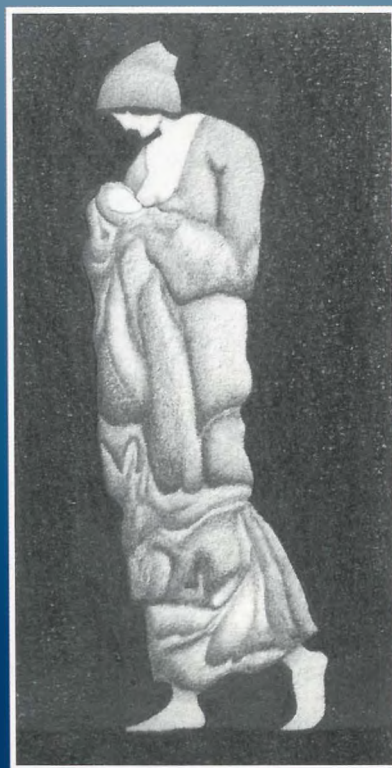

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ, Αρ. Άδειας Κ.Δ.Α. 962/95
Αρ. Πατρά 2 - 115 21 Αθήνα, Τηλ: 64 65 691 (fax)

ΕΛΕΥΘΕΡΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΜΑΙΩΝ - ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Β΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ • ΤΟΜΟΣ 2ος • ΤΕΥΧΟΣ 3ο
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1997

"Ενθουσιάστηκα όταν ανακάλυψα τα νέα Pampers Premiums. Πραγματικά, τυλίγουν το μωρό μου στην απαλότητα."

Τα νέα Pampers Premiums έχουν μια υπέρ-απαλή, ελαστική ζωνούλα γύρω από τη μέση...

...και απαλά, ελαστικά πλαινά...

...που μένουν σταθερά στην θέση τους χάρη στις νέες επανακολλητικές ταινίες."

Δώστε στο μωρό σας όλη τη στεγνότητα που μόνο τα Pampers μπορούν να προσφέρουν.

Επόμενη καλύτερη πάνα

Pampers

Ο νέος πυρήνας Ultra Plus απορροφά μέχρι και 20% περισσότερο υγρό ...

Επόμενη καλύτερη πάνα

Pampers

...για να κρατάει το δέρμα του μωρού σας πιο στεγνό από οποιαδήποτε άλλη πάνα.

NEA Pampers
Premiums

Τα πιο μαλακά Pampers που έγιναν ποτέ για πιο στεγνά, πιο χαρούμενα μωρά !

ΕΛΕΥΘΡ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΜΑΙΩΝ - ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Διευθύνεται από το Δ. Σ. του Συλλόγου Επιστημόνων Μαιών - Μαιευτών Αθηνών
με τη συνεργασία των λοιπών Σ.Ε.Μ.

Ιδιοκτήτης: **Σ.Ε.Μ.Α.**, Αριστείδου Παππά 2 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - Τηλ.: 64.65.691 (Fax)

Εκδότης: **Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ**, Κεφαλληνίας 47 - 112 57 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 88.10.848 - Fax: 82.35.371

Υπεύθυνη κατά το νόμο: **ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΙΤΑΚΗ**, Πρόεδρος Σ.Ε.Μ.Α.

Β' ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΤΟΜΟΣ 2ος, ΤΕΥΧΟΣ 3ο, ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1997

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ομότιμος Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

ΣΟΦΑΤΖΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Διευθυντής Τμήματος Νεογνολογίας Μαιευτηρίου «Έλενα Ελευθερίου Βενιζέλου».

ΜΑΝΟΥΡΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΣ: Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Α.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΕΦΕΤΕΙΑΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ
ΤΣΙΤΣΙΛΩΝΗ-ΛΟΥΛΙΑ ΜΑΡΙΑ: R.M., S.C.M., M.T.D., τέως Διδάσκουσα M.M.H.

ΦΩΤΙΟΥ-ΣΟΥΡΜΠΗ ΣΟΦΙΑ: Προϊσταμένη Τμήματος Μαιευτικής Τ.Ε.Ι. Αθήνας.

ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ: Μαία.

ΜΠΑΚΕΑ ΝΙΚΗ: Μαία.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ: Μαία.

ΠΑΤΣΟΥΡΑΚΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ: Μαία.

ΤΣΙΛΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ: Μαία.

ΧΑΤΖΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ: Μαία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

- Ανακοινώσεις του Σ.Ε.Μ.Α. 92
- Μητρικός Θηλασμός: Θεμέλιο της ψυχικής υγείας παιδιού και οικογένειας 93
- Εμπειρίες Μαιών από τα Προγράμματα Ασφαλούς Μητρότητας 97
- Φιλοσοφία της Κύησης 102
- Το Σύνδρομο του Αιφνίδιου Βρεφικού Θανάτου 108
- Συμμετοχή Νοσηλευτικού Προσωπικού Χειρουργείου σε Καρδιακή Ανακοπή..... 110
- Παιδιά του Κόσμου 112
- Λαογραφικό Λεξικό της Ελληνίδας Μαμής 117
- Όταν εκεί επάνω! 123
- Ανοιχτό Ταχυδρομείο – Οδηγίες για συγγραφείς 129
- Ανακοίνωση 130

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι απόψεις των συγγραφέων δεν εκφράζουν απαραίτητα τις απόψεις της Συντακτικής Επιτροπής.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ: «ΑΚΙΔΑ» Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
Κεφαλληνίας 47 - 112 57 ΑΘΗΝΑ - Τηλ.: 88.10.848 - Fax: 82.35.371

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΔΙΟΝ. ΠΡΙΦΤΗΣ & ΥΙΟΙ Ο.Ε., Σωνιέρου 6 - 104 38 ΑΘΗΝΑ - Τηλ.: 52.32.323

Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΚΑΤΟΡΘΩΘΗΚΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΗ ΧΟΡΗΓΙΑ ΤΗΣ
«ΠΡΟΚΤΕΡ ΚΑΙ ΓΚΑΜΠΛ ΕΛΛΑΣ»

Ανακοινώσεις του Σ.Ε.Μ.Α.

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Ο Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθηνών, με χαρά σας ανακοινώνει ότι έχει στην κατοχή του – και προς διάθεση – ταινία VIDEO, της οποίας το περιεχόμενο αφορά στη "**Μητρική Τέχνη**".

Η επιμέλεια του σεναρίου και τα γυρίσματα της ταινίας έγιναν με τη φροντίδα του Συλλόγου μας (Σ.Ε.Μ.Α.), το δε κόστος της παραγωγής της καλύφθηκε εξολοκλήρου με την ευγενή χορηγία της Εταιρείας "**ΠΡΟΚΤΕΡ ΚΑΙ ΓΚΑΜΠΛ**".

Η ταινία θα διατίθεται δωρεάν στις μητέρες που παρακολουθούν τα μαθήματα "**Μητρικής Τέχνης**", που γίνονται στα διάφορα Μαιευτήρια.

Επίσης, όσοι από τους Συναδέλφους ενδιαφέρονται για την απόκτηση της ταινίας, θα πρέπει να επικοινωνήσουν με τη Γραμματεία του Σ.Ε.Μ.Α. στη διεύθυνση Αριστείδου Παππά 2, κατά τις εργάσιμες ώρες λειτουργίας του Συλλόγου, καθώς και στο τηλέφωνο του Συλλόγου 64.65.691 (fax).

Με συναδελφικούς χαιρετισμούς
Το Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Α.

1 - 7 Νοεμβρίου ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΜΗΤΡΙΚΟΥ ΘΗΛΑΣΜΟΥ

Θέμα Εορτασμού:

"Μητρικός Θηλασμός: Ο Δρόμος προς τη Φύση"

**Ο κάθε φορέας ας συμβάλει στον εορτασμό
με το δικό του, ιδιαίτερο τρόπο.**

Μητρικός Θηλασμός Νέα απ' όλο τον Κόσμο

Ευθυμία Πατσουράκου, Μαία.

Μητρικός Θηλασμός: Θεμέλιο της ψυχικής υγείας παιδιού και οικογένειας

"Θα γίνω μητέρα": Αυτή η έκφραση περιλαμβάνει όλο το θαύμα της γέννησης μαζί με τη χαρά, την προσμονή, τις φοβίες και τις ανασφάλειες της μέλλουσας μητέρας. Σε όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης η έγκυος έχει φαντασιώσεις για το παιδί της. Αλλά αυτό δεν έχει ακόμη σώμα και, όπως αναφέρει και η γαλλίδα ψυχολόγος Μ. Bydlowski, η μέλλουσα μητέρα αγκαλιάζει απλώς μια κοιλιά, που γι' αυτήν αντιπροσωπεύει το μεταφορέα του θαύματος της γέννησης.

Και ...έρχεται η ώρα της συνάντησης με αυτή τη νέα ζωή. Η συνάντηση αυτή είναι

το τέλος ενός μεγάλου δρόμου για τη μητέρα. Η φαντασίωση γίνεται πραγματικότητα. Το μωρό παίρνει σάρκα και οστά. Το "αντικείμενο" των επιθυμιών της, των φόβων της, των ελπίδων της και των φαντασιώσεών της έχει πρόσωπο! Είναι μια από τις ομορφότερες στιγμές γι' αυτή.

Για το μωρό, από την άλλη πλευρά, η γέννηση είναι η αρχή ενός μεγάλου δρόμου, η αρχή της ζωής, η αρχή της εξωτερικής επαφής με τη μητέρα του, αλλά ταυτόχρονα και η αρχή της απομάκρυνσής του από εκείνη, αφού πια δεν αποτελεί "σωματικό" μέρος της (Myriam David,

Από το *Midwives*, Vol. 109, August 1996.

rédo-psychiatre). Μέσα στο μαιευτήριο, μετά τον τοκετό, δεν γεννιέται μόνο ένα παιδί, γεννιέται μια μητέρα, ένας πατέρας, μια οικογένεια. Όλοι είναι ευαίσθητοι και χρειάζονται φροντίδα, για να δημιουργηθούν οι στέρες βάσεις για μια ολοκληρωμένη οικογένεια και για τη σωστή ψυχοκινητική ανάπτυξη του παιδιού.

Η Myriam Michu (1989), γαλλίδα ψυχολόγος, αναφέρει σε άρθρο της ότι η άμεση επαφή μητέρας-παιδιού αμέσως μετά τον τοκετό, είναι σημαντική για το δέσιμο που θα αναπτυχθεί μεταξύ τους και για τη μετέπειτα επικοινωνία και την πρόληψη διαταραχών στην εξέλιξη του παιδιού.

Αυτή η πρώτη σημαντική συνάντηση "ερεθίζει" το ξεκίνημα χιλιάδων συναισθημάτων. Είναι το ξεκίνημα του "δεσίματος" μητέρας-παιδιού. Η συναισθηματική αυτή σύνδεση αναφέρεται ως η δυνατότερη ανθρώπινη σχέση για δύο λόγους:

1) Η πρώτη ανάπτυξη του παιδιού γίνεται μέσα στο σώμα της μητέρας του.

2) Η επιβίωσή του, όταν γεννηθεί, εξαρτάται και πάλι από τη μητέρα του, γιατί απ' αυτή θα τραφεί με το μοναδικό της γάλα.

Έχουν γίνει πολλές έρευνες για τη σύνδεση αυτή μητέρας-παιδιού. Έρευνες που ξεκίνησαν το 1945 από τον Spitz. Φαίνεται ότι τα παιδιά που απομακρύνθηκαν από τις μητέρες τους για αρκετό χρονικό διάστημα, παρουσίασαν πνευματική και κινητική καθυστέρηση στην ανάπτυξη, όπως επίσης και δυσκολίες στη διατροφή.

Παράλληλα, την ίδια εποχή, έρευνα του Budin, (που το 1907 έγραψε το πρώτο βιβλίο Νεογνολογίας), έδειξε ότι οι μητέρες που απομακρύνθηκαν από τα παιδιά τους, κατόπιν έχασαν το ενδιαφέρον γι' αυτά και πολλές φορές απομακρύνθηκαν εντελώς από κοντά τους.

Επιπλέον, οι Marshall και Kenell (1970) ερεύνησαν την πιθανότητα ύπαρξης μιας κριτικής περιόδου, στην οποία γίνεται η ιδανική συναισθηματική σύνδεση μητέρας-παιδιού. Βρήκαν ότι αυτή η κριτική περίοδος είναι οι πρώτες 12 ώρες μετά τον τοκετό. Παρατήρησαν ότι οι γυναίκες, που ήρθαν σε επαφή με τα παιδιά τους μέσα στις πρώτες 2 ώρες μετά τον τοκετό, συμπεριφέρονταν πιο τρυφερά στα παιδιά τους, από εκείνες, που ήρθαν σε επαφή μετά από 3 εβδομάδες.

Όλες αυτές οι έρευνες βοήθησαν στο να αλλάξει η κατάσταση στα μαιευτήρια. Έγινε πιο ανθρώπινη. Το προσωπικό έγινε λιγότερο αυστηρό. Η μητέρα είχε το "δικαίωμα" να είναι κοντά στο μωρό της αμέσως μετά τον τοκετό και ο πατέρας μπορούσε να παρακολουθήσει τη διαδικασία του τοκετού.

Στο Μαιευτικό Ινστιτούτο του Λένινγκραντ, οι μητέρες που γεννούν πρόωρα παραμένουν στο μαιευτήριο μέχρι την

έξοδο του παιδιού τους, συχνά 2-3 μήνες, και καθημερινά θηλάζουν τα παιδιά τους όλο το 24ωρο. Ακόμη και οι μονάδες εντατικής νοσηλείας άνοιξαν τις πόρτες τους, όχι μόνο για να θηλάσουν οι μητέρες, αλλά για να βρίσκονται κοντά στα παιδιά τους.

Το 1976, ο Sosa μελέτησε την επίδραση της πρώιμης επαφής μητέρας-παιδιού στο θηλασμό, την ανάπτυξη και τις λοιμώξεις. Αναφέρει ότι οι μητέρες, που ήρθαν πιο νωρίς σε επαφή με τα μωρά τους, τα περιποιούνταν και τα θηλάζαν κατά 50% περισσότερο, απ' ότι εκείνες, που ήρθαν σε επαφή αργότερα. Τα πρώτα μωρά ήταν πιο μεγάλα σε βάρος και είχαν παρουσιάσει λιγότερες λοιμώξεις.

Επίσης, το 1977 ο Dechateau συγκρίνει δύο groups γυναικών στη Σουηδία. Όλες οι γυναίκες θηλάζουν. 21 μητέρες είχαν έρθει σε επαφή με τα παιδιά τους μέσα στα πρώτα 30' μετά τον τοκετό, ενώ 19 μητέρες είχαν την πρώτη επαφή μετά από 2 ώρες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το χρονικό διάστημα θηλασμού ήταν μεγαλύτερο για τις 21 μητέρες, και το follow up των 3 πρώτων μηνών έδειξε διαφορά στη συμπεριφορά. Οι γυναίκες που είχαν την πρώιμη επαφή με τα μωρά τους, χάριδευαν, μιλούσαν και ασχολούνταν περισσότερο με τα παιδιά τους απ' ότι οι άλλες μητέρες.

Οι ανθρώπινες σχέσεις είναι πολύπλοκες και η πιο πολύπλοκη σχέση είναι η σχέση μητέρας-παιδιού. Ένα νεογέννητο φέρνει χαρά, αγωνίες, φόβους, απογοητεύσεις, θριάμβους. Και φαίνεται ότι, η έννοια του συναισθηματικού δεσίματος με τη μητέρα παίζει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της ανάπτυξης παιδιού και οικογένειας.

Ο μητρικός θηλασμός, η άμεση αυτή επαφή μητέρας-παιδιού, είναι το θεμέλιο της ψυχικής υγείας του παιδιού, αλλά και

της οικογένειας. Το μωρό δεν παίρνει μόνο τις απαραίτητες ουσίες για τη θρέψη, αλλά έρχεται σε επαφή με το δέρμα της μητέρας του, βρίσκεται στη ζεστασιά της αγκαλιάς της, μυρίζει το μαστό της, ακούει τους χτύπους της καρδιάς της. Αισθάνεται την ασφάλεια, που αισθανόταν όταν βρισκόταν μέσα στην κοιλιά της, αλλά και η μητέρα νιώθει πιο ολοκληρωμένη σαν γυναίκα.

Ένα σημαντικό ρόλο σ' αυτό παίζει και η κουλτούρα, οι συνήθειες δηλαδή της κοινωνίας όπου ζει η μητέρα. Διαφορετικές χώρες έχουν διαφορετικούς "νόμους" για το θηλασμό, όσον αφορά στην έναρξή του, τη συχνότητα ή το τέλος του. Επίσης, ο βαθμός επαφής μητέρας-παιδιού, άμεσα συνυφασμένος με το θηλασμό, παρουσιάζει διαφορές.

Από το *Midwives*, Vol. 110, May 1997.

Από το *Midwives*, Vol. 108, January 1995.

Το 1980, ο Simpson Hebbert περιγράφει το βαθμό σωματικής επαφής μητέρας-παιδιού ως τη φυσική και κοινωνική απουσία, που οι μητέρες διατηρούν από τα παιδιά τους. Αναφέρει ότι η φυσική επαφή είναι αντανάκλαση της κοινωνικής επαφής, που εγκρίνει η κοινωνία.

Πραγματικά, η παιδεία και η κουλτούρα καθοδηγούν για το πώς ένα παιδί θα ντυθεί, θα μεταφερθεί, πού θα κοιμάται, πότε και πόσο θα θηλάζει.

Σε πολλές κοινωνίες, κυρίως στη Δύση, ο κοινωνικός ρόλος της μητέρας έρχεται σε αντίθεση με το ρόλο της γυναίκας, της εργαζόμενης γυναίκας. Η μητέρα που θηλάζει είναι η μητέρα που δεν δουλεύει, μένει στο σπίτι και ασχολείται αποκλειστικά μ' αυτό. Η εργαζόμενη είναι ανεξάρτητη, ασχολείται βέβαια με το παιδί της,

Από το *Safe Motherhood*, 11/93 - 2/94.

αλλά σε λιγότερο βαθμό, και φυσικά δεν θηλάζει, αλλά ταιΐζει με μπιμπερόν.

Από την άλλη πλευρά υπάρχει και κάποια αντίθεση, όσον αφορά στο μαστό. Ο μαστός ως σεξουαλικό όργανο, ενάντια στο μαστό, ως όργανου θρέψης του μωρού. Και ως σεξουαλικό όργανο έχει το ρόλο, που έχει το πέος για τους άντρες, και έτσι ο θηλασμός θεωρείται ως ένα είδος ευνουχισμού. Οι κοινωνικές αυτές συγκρούσεις μπορούν να οδηγήσουν τη γυναίκα, τη μητέρα, σε συναισθηματική φόρτιση, τέτοια, που να επηρεάζει και την ψυχική υγεία του μωρού αλλά και ολόκληρης της οικογένειας.

Η αποδοχή του ρόλου της μητέρας από τη γυναίκα, είναι ένας σημαντικός παράγοντας ψυχικής και νοητικής διαμόρφωσης της συμπεριφοράς της. Η γυναίκα πρέπει να νιώθει δημιουργική, όμορφη, σεξουαλική, όταν θηλάζει και ασχολείται με το μωρό της. Πρέπει, ξεπερνώντας τις προκαταλήψεις της κοινωνίας, να καταλάβει ότι η επαφή με το παιδί της και ο θηλασμός, που της προσφέρει την άμεση αυτή επαφή, της δίνει τη δυνατότητα να νιώθει ολοκληρωμένη και ικανοποιημένη ως γυναίκα. Η ολοκλήρωση αυτή της γυναίκας βοηθάει στο "κτίσιμο" μιας υγιούς οικογενειακής ζωής, που το κάθε μέλος της συμπληρώνει το άλλο, ενώ δίνει τη δυνατότητα στο μωρό της να δημιουργήσει ένα ασφαλέστερο μικρό δικό του κόσμο.

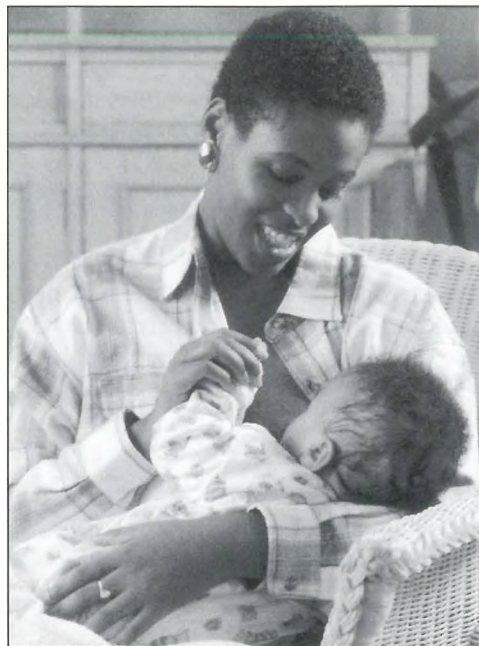
Οι επαγγελματίες υγείας παίζουν ένα σημαντικότατο ρόλο, στην επίδραση που ασκούν στη μέλλουσα μητέρα και την οικογένεια γενικά. Η προσωπική γνώμη κάθε επαγγελματία καθρεφτίζεται στις συμβουλές, που δίνει στη μητέρα. Αν εκείνος συμβουλεύει και υποστηρίζει τη μητέρα, θα τη βοηθήσει να συνεχίσει τις προσπάθειές της για την επιτυχία του μητρικού θηλασμού και, αντίστοιχα, η

σχέση της με το παιδί της θα είναι η καλύτερη δυνατή. Και μας είναι πλέον γνωστό ότι: αν οι μητέρες δεν δεχτούν το θηλασμό χάνουν και τα ψυχικά οφέλη της συναισθηματικής σύνδεσής τους με το μωρό τους.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να τονίσω και κάτι άλλο: Είναι σημαντικό το πώς συμπεριφέρονται οι επαγγελματίες υγείας στις μητέρες. Ο τρόπος με τον οποίο μιλούν στη μητέρα, την επηρεάζει σημαντικά στην ευαίσθητη αυτή περίοδο της ζωής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Bydlowski M.:** "L' après naissance". Editions Medecine et Hygiène, Genève. 1987.
2. **Charvet F.:** "Desin d' enfant. Refus d' enfant". Stock Pernond. 1980.
3. **David M.:** "L' importance de la relation entre mere et enfant". 1992.

Από το *Midwives*, Vol. 109, May 1996.

Εμπειρίες Μαιών από τα Προγράμματα Ασφαδούς Μητρότητας (Safe Motherhood Programmes)

Carol Hird, *Midwives association Safe Motherhood Programmes of British Columbia (SMPs).*

Μετάφραση: **Διονυσία Μεταξά, Μαία.**

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Οι μαιές όλου του κόσμου έχουν πάρει μέρος σε Προγράμματα Ασφαδούς Μητρότητας. Αυτά περιλαμβάνουν διδασκαλίες, παρουσιάσεις και εφαρμογές των. Αυτό το έντυπο αναφέρεται στην επίδρα-

ση, στον αντίκτυπο αυτών των προγραμμάτων, στις πράξεις των μαιών και στη μητρική θνησιμότητα. Εξετάστηκαν μαιές από τις αναπτυσσόμενες χώρες της Αφρικής και από την ευρύτερη περιοχή της Ασίας, που βρέχεται από τον Ειρηνικό.

Ευρήματα αναφέρονται από εννέα (9) μαιές, που δουλεύουν στον αναπτυσσό-

μενο κόσμο. Συζητούνται και αναλύονται οι κοινωνικοί, οικονομικοί και πολιτισμικοί παράγοντες, που επηρέασαν την αποτελεσματικότητα αυτών των προγραμμάτων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επισκόπηση συνεπαγόταν διερευνητική εργασία με ανθεκτικά δεδομένα, τα οποία αποκομίστηκαν από ένα ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε ποσοτικές και δημογραφικές πληροφορίες, αλλά η πλειοψηφία των ερωτήσεων ήταν ποιοτικές. Από τις μαιές ζητήθηκε να αφηγηθούν τις εμπειρίες τους από τα Προγράμματα Ασφαλούς Μητρότητας.

Η μελέτη συγκρίνει μερικά πραγματικά γεγονότα από τις εφαρμογές των πρωτοβουλιών του Προγράμματος Ασφαλούς Μητρότητας, με συζητήσεις και διαπιστώσεις από το πρόγραμμα, στο ήδη διαθέσιμο έντυπο υλικό.

Αδικίες στην κοινωνική κατάσταση των γυναικών υπάρχουν σε όλες τις χώρες. Πολλές μαιές αγωνίζονται "με τις γυναίκες" να ξεπεράσουν τις αδικίες αυτές. Τα προγράμματα εφαρμόζονται στον αναπτυσσόμενο κόσμο, σ' ένα σύνολο γυναικών το οποίο συχνά περιλαμβάνει: ανισότητα στην πρόσβαση εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών και αναπαραγωγικών επιλογών, χαμηλότερο εισόδημα από τους άνδρες, μικρότερη προτεραιότητα στο μερίδιο και στην κατανομή των πόρων για την υγεία.

"Στη χώρα μας οι γυναίκες έχουν χαμηλή κοινωνική θέση εξαιτίας της δυνατής κουλτούρας που έχουμε, και αν σκεφτούμε ότι μόλις τώρα οι γυναίκες αρχίζουν να μιλάνε για τα δικαιώματά τους, καταλαβαίνετε πόσο δύσκολα είναι τα πράγματα. Οι άνδρες φαίνεται να είναι οι δεσπότες στην κοινωνία μας".

(Μαία, Παρνα, Ν. Γουίνέα). Αυτές οι αδικίες συνηγορούν σε υψηλά επίπεδα μητρικής θνησιμότητας. Οι μαιές θέτουν σε εφαρμογή τα προγράμματα σε όλο τον αναπτυσσόμενο κόσμο, παρόλο που κωλύονται από το κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο ζουν οι γυναίκες για τις οποίες ενδιαφέρονται.

Στο δείγμα που μελέτησα, οι μαιές ήταν ενήμερες για αυτές τις επιδράσεις στη μητρική υγεία. Μια μαιά σημειώνει: **"Γενικώς, η μητρική θνησιμότητα είναι υψηλότερη στις γυναίκες χαμηλής κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης"**. Άλλη μαιά αναφέρει ότι: **"Οι εγκυμοσύνες ξεκινούν νωρίς, το ένα τέταρτο των εφήβων έχουν γεννήσει ένα παιδί μέχρι τα δεκαέξι τους. Οι περισσότερες από τις γυναίκες είναι αναλφάβητες και για το λόγο αυτό δεν γνωρίζουν τη σπουδαιότητα της παρακολούθησης της εγκυμοσύνης και υποβάλλονται σε μη ασφαλείς και μη καθαρούς τοκετούς, ειδικά στις αγροτικές περιοχές. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα μητρική θνησιμότητα εξαιτίας της κοινωνικής τους κατάστασης"**.

Είναι δύσκολο να βρεθεί ένα συνεκτικό, ένα πλήρες πρόγραμμα στα διεθνή έντυπα, για τα Προγράμματα Ασφαλούς Μητρότητας. Δεν υπάρχει παγκόσμια αποδοχή των κεντρικών στοιχείων από τις πρωτοβουλίες που εφαρμόζουν τα Προγράμματα Ασφαλούς Μητρότητας, ειδικά σε χώρες με υψηλό δείκτη μητρικής θνησιμότητας. Ούτε υπάρχει η πολιτική βούληση και θέληση, ούτε οι πηγές εσόδων, για να εφαρμοστούν αυτά τα προγράμματα σ' όλες τις χώρες που χρειάζεται να εφαρμοστούν. Η μαιά είναι βασικός παράγων στην επιτυχία των Προγραμμάτων Ασφαλούς Μητρότητας. Πρόσφατες δημοσιεύσεις από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας ισχυροποίησαν τη θέση της μαιάς και επιδοκίμασαν τις μοναδικές επιδεξιό-

τητες του επαγγέλματος στα προγράμματα (Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας 1994).

Η εντολή από τη Διεθνή Ομοσπονδία Μαιών (I.C.M.) είναι η προώθηση του καθοριστικού ρόλου της μαιίας, με πρωτοβουλίες που αφορούν στην παγκόσμια υγεία και στην προώθηση και εφαρμογή των Προγραμμάτων Ασφαλούς Μητρότητας. Η Διεθνή Ομοσπονδία Μαιών ενθαρρύνει τις μαιίες να δραστηριοποιηθούν πολιτικώς στην προώθηση και στην εξέλιξη της πολιτικής για την υγεία.

Μέσα από τα έντυπα και το διαφημιστικό υλικό των προγραμμάτων υπάρχει μια ομοφωνία, μια κοινή συναίνεση σχετικά με τις στρατηγικές-“κλειδιά” που εφαρμόζονται, για τη βελτίωση της έκβασης των κυήσεων και των τοκετών σε γυναίκες του αναπτυσσόμενου κόσμου. Τέτοιες στρατηγικές είναι τμήματα πολλών Προγραμμάτων Ασφαλούς Μητρότητας, όπως: συμβουλές Οικογενειακού Προγραμματισμού, χρήση παρτογράμματος, συμπληρώματα σιδήρου, αξιολόγηση πριν από τον τοκετό, ανώτερες επιδεξιότητες στη διάσωση, αναφορά στις πρωτοβάθμιες υπηρεσίες υγείας, υπηρεσίες για την εφηβική εγκυμοσύνη, αιμορραγίες μετά τον τοκετό. Πολλές στρατηγικές από τις πιο πάνω αναφερόμενες, έχουν υιοθετηθεί από τις μαιίες σε συνεργασία με υπουργεία υγείας και προγραμμάτων βοήθειας και οικονομικές ενίσχυσης, αλλά δεν έχουν παγκόσμια αναγνωρισθεί, ούτε καθιερωθεί. Με τη μαιευτική που ηγείται πρωτοβουλιών, υπάρχουν πολλά στοιχεία στα επιτυχή προγράμματα (βλέπε παρακάτω).

Κοινά στοιχεία για επιτυχή Προγράμματα Ασφαλούς Μητρότητας:

- Εξέλιξη και ανάπτυξη κοινωνικής μαιευτικής.
- Ισχυροποίηση της μαιευτικής εκπαίδευσης.
- Ίδρυση οργανισμών βοήθειας.

Από το *WORLD HEALTH*, March-April 1997.

- Εφαρμογή ενός συστήματος υποστήριξης των μαιών.
- Αποδοχή και συνυπολογισμός του T.-B.A. σαν μια ομάδα-μέλος από τις μαιίες.
- Ανάπτυξη ενός συστήματος συλλογής ανθεκτικών στοιχείων.
- Πρόσβαση σε απλά και διαθέσιμα υλικά για τον τοκετό.
- Ίδρυση ομάδας γυναικών μέσα στην κοινωνία με μερίδιο στην εκπαίδευση.
- Εξουσιοδότηση σε γυναίκες να βρουν λύσεις σε κοινωνικά προβλήματα.
- Σύστημα επείγουσας μεταφοράς.
- Δέσμευση και κίνητρο για τα Προγράμματα Ασφαλούς Μητρότητας (Kamara 1990, Kwast 1995, Sunhopol 1993, WHO 1994).

Εμπειρίες μαιών από τα Προγράμματα

Όλες οι ανταποκρινόμενες μαιίες εφαρμόζαν τις στρατηγικές-“κλειδιά” για να μειώσουν τη μητρική θνησιμότητα. Οι ανταποκρινόμενες αναγνώριζαν κάποιους

φραγμούς, κάποια εμπόδια στην εφαρμογή των προγραμμάτων. Κάποια από αυτά τα εμπόδια αντανακλώνται, απεικονίζονται σ' αυτή την τραγική περίπτωση: **“Ο πιο πρόσφατος μητρικός θάνατος προκλήθηκε από ρήξη μήτρας. Το έμβρυο είχε πλάγια θέση, μη ικανό, ακατάλληλο προσωπικό, επιχείρησε εσωτερικό μετασχηματισμό και προκάλεσε ρήξη μήτρας. Υπήρξε μια καθυστέρηση στη μεταφορά της μητέρας στο Νοσοκομείο μας”**. Ακατάλληλο προσωπικό και δυσκολίες στη μεταφορά, ήταν μόνο δύο από τα πολλά σοβαρά εμπόδια, που οι μαιές αντιμετωπίζουν στη δουλειά τους και στην εφαρμογή των Προγραμμάτων Ασφαλούς Μητρότητας.

Εμπόδια στην εφαρμογή των Προγραμμάτων, εντοπισμένα από μαιές

- Χαμηλή κοινωνικο-οικονομική κατάσταση των γυναικών.
- Έλλειψη εκπαίδευσης και μορφωτικού επιπέδου στις γυναίκες.
- Έλλειψη εκπαιδευμένων ελεύθερων επαγγελματιών στις αγροτικές περιοχές.
- Ανεπαρκής-σποραδική χρηματοδότηση.
- Ανεπαρκής εκπαίδευση των μαιών στις ανώτερες επιδεξιότητες.

Από το WORLD HEALTH, March-April 1997.

Ανώτερες Μαιευτικές Επιδεξιότητες ή Ικανότητες

Η εκπαίδευση μαιών, έτσι ώστε να είναι ικανές να δείχνουν επιδεξιότητα χωρίς την παρουσία γιατρού, μπορεί να μειώσει τη θνησιμότητα και τη νοσηρότητα (Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας 1994, Marshall 1993, Burtch 1994). Αυτές οι επιδεξιότητες περιλαμβάνουν: περιγεννητικούς κινδύνους, δηλαδή: εκτίμηση, προσδιορισμό και αντιμετώπιση, παρακολούθηση της εξέλιξης του τοκετού (με τη χρήση του παρτογράμματος), πρόληψη και θεραπεία αιμορραγιών, αντιμετώπιση δύσκολων τοκετών, ανάνηψη (ενηλίκων και νεογέννητων), αποκατάσταση του τραύματος της περινεοτομίας (επισιτομή) και της συρραφής σχισμάτων, ενυδάτωση και επαυδάτωση, αντιμετώπιση της σηψαιμίας (Marshall 1993). Η χρήση των ανωτέρω ικανοτήτων στο δείγμα που εξετάστηκε ήταν ασυνεπής. Οι συχνότερες ανώτερες επιδεξιότητες που χρησιμοποιούσαν ήταν: δακτυλική αποκόλληση πλακούντα, ενυδάτωση με ενδοφλέβια υγρά και συρραφή τραχηλικών και περινεϊκών σχισμάτων. Οκτώ από τις εννέα ανταποκρινόμενες παρέθεσαν αυτές τις επεμβάσεις. Άλλες ανώτερες ικανότητες περιλαμβάνουν: τη χρήση κηρίων διαστολής και απόξεση υπολειμμάτων κύησης (2 από τις 9 μαιές). Μια μαιά είχε την ανώτερη εκπαίδευση να επιτελέσει μια καισαρική τομή. Τέσσερις από τις εννέα χρησιμοποίησαν “βεντούζα”, βασικά εξαιτίας της εξουθένωσης της μητέρας λόγω παρατεταμένου του δεύτερου σταδίου του τοκετού και εξαιτίας της εμβρυϊκής δυσανεξίας και καταπόνησης.

Δυο μαιές παρέθεσαν εφαρμογές μεταγγίσεως αίματος, σαν μια επιδεξιότητα διάσωσης. Μια μαιά προσδιόρισε την εφαρμογή αντιβιοτικών και τη χρήση ηρε-

μιστικών και αντι-υπερτασικών φαρμάκων στην προεκλαμψία και την εκλαμψία. Όλες οι ανταποκρινόμενες είχαν χρησιμοποιήσει οκυτοκίνη, αλλά μόνο τέσσερις τη χρησιμοποίησαν σε συστηματική βάση. Μια μαία ανέφερε τη χρήση οκυτοκίνης σε πολύτοκες γυναίκες και δυο μαίες χρησιμοποίησαν οκυτοκίνη για τον έλεγχο των αιμορραγιών.

Τακτική Ανάπτυξης

Οι μαίες στον αναπτυσσόμενο κόσμο έχουν συμπεριληφθεί στην πολιτική και εκπαιδευτική ανάπτυξη, σε περιοχικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η πείρα τους και η δέσμευσή τους στις γυναίκες τις έχουν κάνει ουσιώδη ομάδα-μέλος σε πολιτικό επίπεδο.

Για την αποτελεσματική χρησιμοποίηση των Προγραμμάτων Ασφαλούς Μητρότητας, οι μαίες πρέπει να αναδειχτούν και να συμμετέχουν σε όργανα λήψης αποφάσεων και όπου προκύπτουν ζητήματα υγείας για προγραμματισμό και οργάνωση (Kamara, Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας 1994). Η χαμηλή κοινωνική θέση γυναικών και μαίων σε πολλές χώρες έχει καθυστερήσει την εφαρμογή των Προγραμμάτων Ασφαλούς Μητρότητας, συνυπολογίζοντας, βέβαια, ότι δεν έχει ακόμη καθιερωθεί η θέση της μαίας σε κανένα από τα επίπεδα ανάπτυξης της πολιτικής της Υγείας, στις χώρες που αναπτύσσονται.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι περισσότεροι μητρικοί θάνατοι είναι αποτρέψιμοι. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, στις οποίες οι δείκτες θνησιμότητας έχουν πέσει, ο ρόλος των Προγραμμάτων ήταν καθοριστικός στο να προκύψει αυτή η αλλαγή, με δέσμευση και κινητοποίηση στην εφαρμογή του.

Η δική μου διερευνητική εργασία, προσδιορίζει εμπόδια που οι γυναίκες αντιμετωπίζουν στον αναπτυσσόμενο κόσμο, και στην εγκυμοσύνη και τον τοκετό τους, και στην κοινωνική και οικονομική τους κατάσταση (Mies 1991, Mohanty 1991).

Ο ρόλος των μαίων στην επιτυχή εφαρμογή των Προγραμμάτων Ασφαλούς Μητρότητας χρειάζεται πλήρη υποστήριξη και αναγνώριση, εάν ο στόχος της Ασφαλούς Μητρότητας πρόκειται να πραγματοποιηθεί πριν από το τέλος αυτού του αιώνα. Όλες, όσες ανταποκρίθηκαν, έδωσαν μεγάλη έμφαση στην τραγωδία των μητρικών θανάτων. Μια μαία, που έχει δουλέψει τρεις δεκαετίες στον αναπτυσσόμενο κόσμο, δήλωσε: “**Έχω υπάρξει αυτόπτης μάρτυρας εκατοντάδων μητρικών θανάτων. Η θλίψη και η ανησυχία είναι πολύ μεγάλη. Εξακολουθεί να παραμένει μια μη αποδεκτή τραγωδία**”.

Από το *Midwives*, Vol. 109, July 1996.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΚΥΗΣΗΣ*

Ψυχολογία και Ψυχοπαθολογία της Κύησης - Ψυχοϋγιεινή του Τοκετού - Ψυχαναλυτική θεώρηση της Μητρικής Αγάπης

Ευαγγελία Βασιλάκη, Μαία Περιφερειακού Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ηρακλείου Κρήτης.

* Ομιλία από το «7ο Πανελλήνιο Συνέδριο Μαιών», το Μάιο του 1996 στα Χανιά της Κρήτης.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΚΥΗΣΗΣ

Σε όλους τους καιρούς και τους πολιτισμούς η εγκυμοσύνη ήταν και είναι ειδικό γεγονός. Ενώ στην πράξη της αναπαραγωγής συμμετέχουν και τα δύο φύλα, η κύρια βιολογική προσπάθεια γίνεται από τη γυναίκα.

Η ικανότητα της μητρότητας μπαίνει μέσα στον ορισμό της θηλυκότητας, ενώ η ανικανότητα για εγκυμοσύνη βιώνεται σαν μια μεγάλη δυστυχία.

Ο Goethe, "ο τελευταίος οικουμενικός άνθρωπος", έγραψε ότι: **"Ακόμα και οι πιο σπουδαίες δημιουργίες του ανθρώπινου γένους δεν ισοβαθμίζονται με τη γέννηση ενός παιδιού"**. Γιατί χωρίς ζωή, όλα τα ανθρώπινα έργα χάνουν τη σημασία τους. Επίσης, ο Branhabur αναφέρει ότι: **"Η γυναίκα που αρνείται τη μητρότητα είναι σαν αυτοκτονία. Γι' αυτήν η ζωή δεν θα είναι παρά μια έρημη ψυχή σ' ένα νεκρό σώμα"**.

Η εγκυμοσύνη δεν αποτελεί μόνο την έκφραση του ένστικτου αναπαραγωγής, αλλά και μια πραγμάτωση των ψυχικών αναγκών της γυναίκας. Με βάση λοιπόν αυτό το δεδομένο, θα ήθελα να κάνω μια μικρή αναφορά στην ψυχολογία της εγκυμοσύνης, αλλά και στην ψυχοπαθολογία αυτής, εφόσον θεωρούμε ότι η εγκυμο-

σύνη είναι φυσικό γεγονός στη ζωή μιας γυναίκας.

Ψυχολογία και Ψυχοπαθολογία της κύησης

Η επονομαζόμενη "ψυχολογική κρίση" της κύησης είναι συνήθως μια φυσιολογική αντίδραση, ένας τρόπος επίλυσης διαφόρων συγκρούσεων. Αυτές οι ψυχικές συγκρούσεις έχουν να κάνουν:

α) Με τις φυσικές και φυσιολογικές αλλαγές στις οποίες υποκύπτει η εγκυμονούσα, όπως:

1. Διακοπή της εμμηνου ρύσεως.
2. Αύξηση του όγκου των μαστών.
3. Αύξηση του όγκου της μήτρας.
4. Αύξηση του σωματικού βάρους.
5. Αλλαγή του "προσωπείου" της γυναίκας → ΜΑΣΚΑ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗΣ.

Μια σωστή επιστημονική ενημέρωση, πάνω σ' αυτές τις φυσιολογικές αλλαγές, συμβάλλει στην αποφυγή αυτών των συγκρούσεων. Μια γυναίκα, χωρίς σοβαρές σωματικές και ψυχικές νόσους, ενδυναμώνει την υγεία της μέσα από την εγκυμοσύνη.

β) Μια άλλη ομάδα καταστάσεων ψυχικών συγκρούσεων έχει να κάνει με τις νέες κοινωνικές υπευθυνότητες, που θα έχει η μέλλουσα μητέρα.

γ) Μια τρίτη ομάδα συγκινησιακών συγκρούσεων έγκειται στο φόβο μιας δυσάρεστης εξέλιξης κατά τη διάρκεια της κυήσεως, όπως:

1. Φόβος μιας ανωμαλίας του νεογνού.
2. Φόβος μιας κακής κληρονομικότητας.
3. Φόβος ότι θα υποφέρει το έμβρυο.
4. Φόβος του πόνου.
5. Φόβος ότι δεν θα αντέξει το stress του τοκετού.
6. Φόβος του θανάτου κατά τη διάρκεια του τοκετού.
7. Φόβος της αναισθησίας.
8. Φόβος του μη επιθυμητού φύλου.

Επίσης, υπάρχουν ψυχολογικές αλλαγές που ανήκουν στη φυσιολογική σφαίρα της εγκυμοσύνης. Αυτές οι αλλαγές παρουσιάζονται σταθερά σχεδόν σε όλες τις εγκυμοσύνες, στην περίοδο της εγκυμοσύνης και της λοχείας. Είναι ψυχικές διαφοροποιήσεις "μικρής έντασης". Είναι η επονομαζόμενη "**ψυχολογία της εγκύου**" και εκδηλώνεται με:

- Διαφοροποιήσεις της γεύσης.
- Διαφοροποιήσεις της όσφρησης (αποφυγή και αηδία από ορισμένες μυρωδιές).
- Παραξενιές στην όρεξη (βουλιμία για ορισμένα φαγητά).
- Εκνευρισμός.
- Ερεθιστικότητα.
- Υπερευαισθησία.
- Εκρηκτικές εκδηλώσεις.
- Εκδηλώσεις που δεν συμβαδίζουν με το ανάλογο ερέθισμα.
- Υποπροσεξία – υπομνησία.
- Εκδηλώσεις που μπορεί να φθάσουν μέχρι και σε καταστάσεις κλεπτομανίας.

Ψυχοπαθολογία της εγκυμοσύνης

Γενική διαπίστωση είναι ότι η εγκυμοσύνη ΔΕΝ δημιουργεί από μόνη της τις

Από το *Midwives*, Vol. 108, November 1995.

ψυχοπαθολογικές καταστάσεις. Απλά, έχουμε νέες κλινικές εκδηλώσεις σε ήδη υπάρχουσες ψυχοπαθολογίες.

Ψυχικές διαταραχές, που συνέβαιναν μετά τη γέννηση (στη λοχεία), είχαν επισημανθεί από την αρχαιότητα. Στην αρχαία Ελλάδα εξηγούσαν με χαριτωμένο τρόπο τη δράση του γάλακτος της μητέρας πάνω στο μυαλό. Ακόμα και τώρα, υπάρχουν απόψεις που διατείνονται ότι υπάρχουν ειδικές ψυχοπαθολογικές καταστάσεις της κύησης, αλλά το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερευνητών έχει καταλήξει στο αντίθετο αποτέλεσμα είναι καταλυτικό.

Η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών περνά χωρίς ιδιαίτερες δυσπροσαρμογές αυτή τη σειρά: σύλληψη, κύηση, τοκετός, λοχεία, θηλασμός, απογαλακτισμός, μητρότητα.

Αυτή η μεγάλη ποικιλία των κλινικών εκδηλώσεων με τις οποίες εκφράζονται οι διάφορες ψυχικές διαταραχές (ήδη προϋπάρχουσες), είναι αποτέλεσμα:

1. Του ορμονικού κατακλυσμού, που συμβαίνει κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης.

2. Του ψυχοκοινωνικού stress.

Έχουμε τρεις ομάδες ψυχικών παθήσεων:

A. Αυτές που αρχίζουν στην περίοδο κύησης-λοχείας (δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει ψυχοπαθολογία και αρχίζουν να εκδηλώνονται σαν κλινική οντότητα).

B. Αυτές που προϋπήρχαν αλλά ήταν "θεραπευμένες", ή σε τέλεια αποδρομή, αλλά ξαναεκδηλώθηκαν.

Γ. Αυτές που εκδηλώνονται πιο έντονα στη διάρκεια της κύησης, ενώ υπάρχουν και με κλινικά συμπτώματα από πριν.

Έχουμε ακόμα δύο είδη ψυχώσεων της εγκυμοσύνης, που σήμερα είναι σχεδόν αμελητέες.

1. Ψυχοοργανικά σύνδρομα προκαλούμενα από:

α. Λοιμώξεις.

β. Διαταραχές ύδατος + ηλεκτολυτών. Αυτά αφορούν πια μόνο τις έγκυες γυναίκες του τρίτου κόσμου. Αξίζουν μνείας

Από το περιοδικό "Το παιδί μου κι εγώ", Τεύχος Νο 29, Σεπτέμβριος 1997.

και μόνο για το λόγο, ότι αυτές πεθαίνουν σε συχνότητα σαν να πέφτει ένα "τζάμπο" κάθε 6 ώρες.

2. Ψυχώσεις της εγκυμοσύνης (οργανικές): Από την εκλαμψία → εγκεφαλικό οίδημα.

Ποσοστιαία αναλογία των ψυχολογικών διαταραχών στην εγκυμοσύνη-λοχεία:

1. Νευρώσεις: 43%
2. Συναισθηματικές ψυχώσεις: 28%
3. Σχιζοφρένιες: 15%
4. Διαταραχές προσωπικότητας: 10%
5. Οξείες παραληρηματικές καταστάσεις: 3%
6. Συγχυτικές καταστάσεις: 1%.

Έχει διαπιστωθεί μια σοβαρή μείωση του ποσοστού των ψυχωτικών καταστάσεων, αλλά και μια **δραματική αύξηση των νευρώσεων:**

- α.** Διαπίστωση νευρώσεων ↑ εγκυμοσύνη
» ψυχώσεων ↑ λοχεία: 75-80%

(εγκυμοσύνη) ΠΟΛΥΤΟΚΕΣ

- β.** » ψυχώσεων

(λοχεία) ΠΡΩΤΟΤΟΚΕΣ

ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

Εγκυμοσύνη

A. ΝΕΥΡΩΣΕΙΣ

- α.** Καταθλιπτικές καταστάσεις (απάθεια, υποπροσεξία, αϋπνίες).
- β.** Ιδεοληπτικές – ιδεοψυχαναγκαστικές (ψυχασθενείς) → οι σπουδαιότερες.
- γ.** Νευροκλινικές (αδυναμία, υπερευερευθιστικότητα).
- δ.** Φοβικές (ανθρωποφοβία, κλειστοφο-

βία, αγοραφοβία).

ε. Υστερικές.

Β. ΨΥΧΩΣΕΙΣ

α. Οργανικά ψυχοσύνδρομα (σπάνια τώρα).

β. Ενδογενείς ψυχώσεις: συναισθηματικές > σχιζοφρενικές.

Λοχεία (Πρώιμη λοχεία < 6 εβδομάδων, αλλά και όψιμη 6 εβδομάδων έως 9 μήνες).

Όλες οι προηγούμενες μορφές νευρώσεων αλλά ιδίως δύο:

1. Ιδεοληπτική (φόβος να μην κτυπήσει και να μη μολύνει το παιδί).
2. Καταθλιπτική (αγωνία, αϋπνία, παράπονα για σωματικά ενοχλήματα, "καρδιά στρατιώτη", "ευερέθιστον κόλον").

ΨΥΧΩΣΕΙΣ

- Οργανικές ψυχώσεις λοιμώδους αιτιολογίας (σπάνιες τώρα).
- Οργανικό ψυχοσύνδρομο αγχωτικού τύπου (διάχυτη και συνολική έκπτωση των νοητικών συναισθηματικών λειτουργιών) → αποπροσανατολισμός, αμνησία, λανθασμένες αναγνωρίσεις, σκέψη και πράξη αλλοπρόσαλλες.

ΨΥΧΟΪΓΙΕΙΝΗ ΤΟΥ ΤΟΚΕΤΟΥ

Ανεξάρτητα από τον τύπο του τοκετού, (φυσικός τοκετός ή καισαρική τομή, πρόωρος ή στην ώρα του, εύκολος ή δυστοκία), κατά τον τοκετό ενισχύεται ο **φόβος της γέννησης**. Στην απουσία μιας ψυχολογικής προπαρασκευής εμφανίζεται το λεγόμενο "**ψυχοδυστοκικό σύνδρομο**", δηλαδή ένας φαύλος κύκλος:

Από το *Midwives*, Vol. 108, June 1995.

Ο τρόπος που κάθε γυναίκα αντιμετωπίζει τον τοκετό της είναι διαφορετικός και εξαρτάται από:

1. Το ψυχοτραυματικό παρελθόν του ατόμου.
2. Την παρούσα κατάσταση (σωματική-ψυχική υγεία).
3. Το κοινωνικοπολιτιστικό επίπεδο της κάθε γυναίκας.

Η επίτοκος ζει το φόβο του δικού της θανάτου ή του θανάτου του παιδιού της. Παρόλες τις δικλείδες ασφαλείας για όλες τις δυστοκικές περιπτώσεις, που υπάρχουν σήμερα, ο τοκετός αποτελεί μια πραγματική "**ψυχολογική κρίση**" για τη γυναίκα συγκρινόμενη με την "**κρίση εφηβείας**", μόνο που είναι πολύ μικρότερη σε χρόνο αλλά ισότιμη σε ένταση.

Προγεννητική ψυχική ζωή του εμβρύου και η σχέση της με τον ψυχισμό της μητέρας ή των άλλων ατόμων.

Υπάρχουν αποδείξεις ότι η ψυχική ζωή αρχίζει πριν τη γέννηση. Το έμβρυο είναι μια ύπαρξη με μνήμη και αισθήματα. Οι αναμνήσεις από την ενδομήτρια ζωή θα εκφράσουν την προσωπικότητα του παιδιού. Κύρια πηγή ερεθισμού για την εξέλιξη του ψυχισμού του παιδιού, είναι τα μηνύματα που παίρνει από τη μητέρα. Αντιλήψεις, σκέψεις και συγκινήσεις της εγκυμοσύνης παίζουν σοβαρό ρόλο στη διαμόρφωση της ψυχικής ζωής του εμβρύου.

ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Υπάρχουν τέσσερα είδη αγάπης:

- Η πατρική (υπό όρους).
- Η μητρική (χωρίς όρους).
- Η αδελφική (σε ίσους).
- Η ερωτική (σε ξένους).

Η μητρική αγάπη είναι μια χωρίς όρους επιβεβαίωση της ζωής του παιδιού και

Από το περιοδικό "Το παιδί μου κι εγώ", Τεύχος Νο 29, Σεπτέμβριος 1997.

των αναγκών του. Η μητρική αγάπη έχει δύο όψεις:

- α) Διαφύλαξη και ανάπτυξη της ζωής του παιδιού.
- β) Ενάλλαξη της αγάπης για την ομορφιά της ζωής.

Η μητρική αγάπη έχει δύο συμβολισμούς:

A. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ

- Ο Θεός δημιουργεί τον κόσμο, τον άνθρωπο (αυτό σημαίνει απλή φροντίδα και επιβεβαίωση της ύπαρξης), και
- Πηγαίνει πιο μακριά από αυτή την ελάχιστη προσφορά, δηλαδή αυτό είναι καλό (είναι ωραίο που ζω).

B. Η ΓΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ (γή=μητρικό σύμβολο).

- α) ΓΑΛΑ → φροντίδα + ασφάλεια.
- β) ΜΕΛΙ → η γλυκύτητα της ζωής, η αγάπη γι' αυτή, η ευτυχία να είναι κανείς ζωντανός.

Δεν φτάνει να είσαι "καλή μητέρα" αλλά και **ευτυχημένο άτομο**. Η αγάπη της μητέρας για τη ζωή είναι τόσο μεταδοτική όσο και η αγωνία της. Σε αντίθεση με την αδελφική αγάπη (**αγάπη ανάμεσα σε ίσους**), η μητρική αγάπη είναι από τη φύση της μια **σχέση ανισότητας**.

Γι' αυτό τον αλτρουϊστικό και ανιδιοτελή χαρακτήρα της, η μητρική αγάπη είναι το **ανώτερο είδος αγάπης και ο πιο ιερός συναισθηματικός δεσμός**.

Δυστυχώς, και στον πολιτισμό μας ακόμα, οι μητέρες αγαπούν τα παιδιά όσο είναι ακόμα μικρά και εξαρτώνται αποκλειστικά από αυτές. Τα κίνητρα είναι:

1. Το **ναρκισσιστικό στοιχείο της μητρικής αγάπης**:
 - Κατοχή, δύναμη (αντικείμενο ικανοποίησης για αυταρχική-κτητική γυναίκα).
2. **Ανάγκη για υπέρβαση (μια από τις**

βασικές ανάγκες του ανθρώπου):

- Ανάγκη του ανθρώπου να αισθάνεται σαν δημιουργός και να υπερβεί τον παθητικό ρόλο του δημιουργήματος. Άρα, για μια γυναίκα είναι ο πιο εύκολος και φυσικός τρόπος, (μέσα από τη φροντίδα της και την αγάπη της για το δημιούργημά της), να αισθάνεται **δημιουργός**.

Υπερβαίνει τον εαυτό της στο νήπιό της

Γι' αυτό και οι άνδρες προσπαθούν με άλλους τρόπους να φθάσουν σ' αυτή την υπέρβαση. Αλλά το παιδί πρέπει να μεγαλώσει, πρέπει να ξεφύγει από τη μήτρα και το μαστό της μητέρας, πρέπει να γίνει μια εντελώς ξεχωριστή ανθρωπινή ύπαρξη.

Η βασική διαφορά της **ερωτικής** από τη **μητρική** αγάπη είναι:

- Δυο άνθρωποι, που ήταν ξένοι, γίνονται ένα.
- Δυο άνθρωποι, που ήταν ένα, αποχωρίζονται.

Η μητέρα πρέπει όχι μόνο να ανεχθεί, αλλά και να επιθυμεί να βοηθήσει στον αποχωρισμό. Εδώ βρίσκεται και η μεγάλη αποτυχία της συντριπτικής πλειο-

ψηφίας των γυναικών, γιατί εδώ απαιτείται πλέον:

- Η **πραγματική ανιδιοτέλεια**.
- Η **ικανότητα να δίνεις το παν και να μη θέλεις τίποτε άλλο από την ευτυχία του αγαπημένου**.

Μόνο η γυναίκα που αγαπά πραγματικά, που είναι πιο ευτυχισμένη όταν δίνει παρά όταν παίρνει, μια γυναίκα που είναι σταθερά θεμελιωμένη στη δική της ύπαρξη, είναι ικανή παραγματικά γι' αυτό το βήμα.

Γι' αυτό και η **μητρική αγάπη είναι η πιο δύσκολη αγάπη, η αγάπη που πιο δύσκολα πετυχαίνεται και —επειδή τις περισσότερες φορές πετυχαίνεται— η γυναίκα-μητέρα είναι το πιο αξιομνημόνευτο πρόσωπο στη ζωή μας**.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Fromm Erich: The art of Loving. Escape from Freedom.

Branzei Petre: Modern Psychiatry.

Breetschen A., Charvet E.: Psychologie et Psychopathologie de la maternite psychoses puerperales.

Rancurel G., Marmle D., Koupernik C.: Les psychoses puerperales.

Ey H., Bernard P., Brisset Ch.: Manuel de psychiatrie.

Το Σύνδρομο του Αιφνίδιου Βρεφικού Θανάτου

Κωνσταντίνος Φωτίου, Παιδίατρος, Επιμελητής Γ.Π.Ν - Μαιευτηρίου «ΕΛΕΝΑ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ».

Το Σύνδρομο του Αιφνίδιου Βρεφικού Θανάτου (ΣΑΒΘ) ορίζεται ως ο αιφνίδιος θάνατος ενός βρέφους ηλικίας κάτω του ενός έτους, ο οποίος παραμένει ανεξήγητος μετά από πλήρη μετά θάνατο έλεγχο, περιλαμβανομένης της νεκροψίας και νεκροτομής, της μελέτης του σκηνικού του θανάτου και του ιστορικού.

Για 3.000 σχεδόν χρόνια είναι γνωστό, ότι φαινομενικά υγιή βρέφη μπορεί να πεθάνουν αιφνίδια και απρόσμενα, συνήθως κατά τη διάρκεια του ύπνου τους. Καθ' όλο αυτό το μεγάλο χρονικό διάστημα πιστεύετο ότι αυτά τα βρέφη πέθαιναν από ασφυξία, είτε γιατί η μητέρα κατά τον ύπνο πλάκωνε το παιδί, είτε γιατί αυτό ασφυκτιούσε, μπερδεμένο με τα κλινოსκεπάσματα και το μαξιλάρι του κρεβατιού.

Σήμερα, τα αίτια του ΣΑΒΘ εξακολουθούν να παραμένουν άγνωστα. Το ΣΑΒΘ δεν μπορεί να θεωρηθεί σπάνιο. Έτσι, το ποσοστό των αιφνίδιων βρεφικών θανάτων στη Νέα Ζηλανδία είναι 4,9%, στις Η.Π.Α 2,0-2,5%, ενώ στη χώρα μας είναι σπάνιο (0,15% – δηλαδή 4,2% του συνόλου των θανάτων στη βρεφική ηλικία). Η μέγιστη συχνότητα είναι στις ηλικίες μεταξύ 2 και 4 μηνών και περίπου το 95% των θανάτων από το σύνδρομο συμβαίνουν πριν από την ηλικία των 6 μηνών.

Το ΣΑΒΘ εκλαμβάνεται ως διάγνωση αποκλεισμού, έτσι αρκετοί πιστεύουν ότι μπορεί να υπάρχουν πολλές αιτίες οι οποίες παραμένουν άγνωστες. Έχουν

ενοχοποιηθεί: το μικρό βάρος γέννησης, βρέφη που νοσηλεύονται σε μονάδες εντατικής θεραπείας, το κάπνισμα της μητέρας, η έλλειψη θηλασμού, το νεαρό της ηλικίας της μητέρας, οι κακές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες διαβίωσης κ.ά.

Πρέπει να σημειωθεί, όμως, ότι υπάρχουν μερικά μοναδικά για το ΣΑΒΘ χαρακτηριστικά, τα οποία υποδεικνύουν ότι τα περισσότερα βρέφη, τα οποία πεθαίνουν από το ΣΑΒΘ, πεθαίνουν από τον ίδιο τελικό κοινό μηχανισμό. Αυτά τα χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν την κατανομή της ηλικίας, (βρεφική και κυρίως μεταξύ 2 και 4 μηνών, όπως αναφέρθηκε), την εποχιακή κατανομή (κυρίως το χειμώνα) και τα νεκροτομικά ευρήματα, τα οποία είναι η παρουσία ενδοθωρακικών πετεχειών στο θύμο αδένα, στους πνεύμονες, στον υπεζωκότα και ενίοτε στην καρδιά. Αυτές οι ενδοθωρακικές πετέχειες μπορούν να σχηματίζονται από την ανάπτυξη υψηλής αρνητικής ενδοθωρακικής πίεσης, όπως μπορεί να συμβεί όταν ένα βρέφος παλεύει για να αναπνεύσει ενώ υπάρχει απόφραξη των ανωτέρων αναπνευστικών οδών.

Από το 1988, όμως, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην πρηνή θέση και στην υπερθέρμανση του βρέφους κατά τη διάρκεια του ύπνου, ως τις κυριότερες αιτίες του ΣΑΒΘ. Η πρηνής θέση κατά τον ύπνο έχει υποδειχθεί από μελέτες του ΣΑΒΘ, στις οποίες τα περισσότερα αναλογικά βρέφη,

που πέθαναν αιφνίδια στον ύπνο τους, βρέθηκαν στο κρεβάτι τους μπρούμυτα.

Ο κίνδυνος για το ΣΑΒΘ κυμαίνεται σε διάφορες μελέτες από 1,9 μέχρι 12,5%, όταν το βρέφος κοιμάται σε πρηνή θέση σε σχέση με την ύπτια θέση. Εάν αυτή η συσχέτιση μπορεί να εξηγήσει και την αιτία του συνδρόμου, τότε, η αλλαγή στην πρακτική της τοποθέτησης του βρέφους κατά τη διάρκεια του ύπνου θα πρέπει να επιφέρει και μία παράλληλη αλλαγή στη συχνότητα του ΣΑΒΘ.

Πράγματι, τα αποτελέσματα μελετών, όπως π.χ. στην Ολλανδία και τη Νέα Ζηλανδία, δείχνουν αυτή την παράλληλη αλλαγή. Για παράδειγμα στην Ολλανδία, από το 1971 και μετά ολοένα και συνεχώς αυξανόμενος αριθμός βρεφών τοποθετούνταν σε πρηνή θέση κατά τον ύπνο.

Κατά την ίδια περίοδο (1972-1975), η συχνότητα των αιφνίδιων θανάτων στη βρεφική ηλικία διπλασιάστηκε και πλέον. Όμως από το 1987 και μετά, ύστερα από πολλή δημοσιότητα που δόθηκε για την πιθανή σχέση μεταξύ ΣΑΒΘ και πρηνούς θέσης στον ύπνο, καθώς και τις συστάσεις που έγιναν, οι μητέρες άρχισαν να τοποθετούν τα βρέφη τους σε ύπτια ή πλάγια θέση κατά τον ύπνο. Κατά τα επόμενα χρόνια, η συχνότητα του ΣΑΒΘ μειώθηκε από 1,0% το 1986 σε 0,4% το 1991.

Στη Νέα Ζηλανδία, επίσης, η ενημέρωση του κοινού από την πολιτεία είχε τα ίδια ευνοϊκά αποτελέσματα. Επιπλέον, υποστηρίχθηκε η άποψη ότι στο Χονγκ Κονγκ και γενικά σε χώρες της Ανατολής όπου το σύνδρομο είναι σπάνιο, ένας άλλος σημαντικός παράγοντας για τη σπανιότητα του συνδρόμου μπορεί να είναι και το γεγονός, ότι στις χώρες αυτές το βρέφος σχεδόν ποτέ δεν αφήνεται μόνο του, αλλά ακόμη και κατά τον ύπνο του κάποιος ενήλικας, σχεδόν πάντοτε, είναι

κοντά του και το προσέχει. Το τελευταίο μπορεί να εξηγήσει, μερικώς, τη χαμηλή συχνότητα του ΣΑΒΘ στη χώρα μας.

Εξάλλου, υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι η υψηλή θερμοκρασία του περιβάλλοντος του βρέφους είναι ένας σπουδαίος παράγοντας κινδύνου για το ΣΑΒΘ. Το θερμικό περιβάλλον του υγιούς ή άρρωστου βρέφους επηρεάζεται από τα ρούχα που φορά, τα κλινοσκεπάσματα, τη θερμοκρασία του δωματίου, τα οποία με τη σειρά τους επηρεάζονται από τις μετεωρολογικές συνθήκες, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, την εκπαίδευση της μητέρας, τα έθιμα. Υπάρχουν ενδείξεις ότι το υπερβολικό ντύσιμο του βρέφους, ιδιαίτερα όταν συνδυάζεται με ήπια λοίμωξη, μπορεί να προκαλέσει θερμοπληξία και αιφνίδιο θάνατο. Γι' αυτό, είναι λογικό να συμβουλευούνται οι γονείς να αποφεύγουν το υπερβολικό ντύσιμο του βρέφους.

Χωρίς αμφιβολία, για την αιτία του ΣΑΒΘ είναι ακόμη πολλά άγνωστα και χρειάζονται περαιτέρω έρευνες. Πάντως, επί του παρόντος, συνιστάται όπως οι μητέρες τοποθετούν τα βρέφη τους σε ύπτια θέση κατά τον ύπνο.

1 - 7 Νοεμβρίου Παγκόσμια Εβδομάδα Μητρικού Θηλασμού

**Θέμα Εορτασμού:
"Μητρικός Θηλασμός:
Ο Δρόμος προς τη Φύση"**

Συμμετοχή Νοσηλευτικού Προσωπικού Χειρουργείου σε Καρδιακή Ανακοπή

Αικατερίνη Κρασσανάκη-Πετροχείλου, Προϊσταμένη Μαία Χειρουργείου Γ. Π. Ν - Μαιευτηρίου "ΕΛΕΝΑ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ".

Η πλέον σοβαρή και επείγουσα επιπλοκή που μπορεί να συμβεί στο χειρουργείο, σε οποιονδήποτε ασθενή που βρίσκεται σε αναισθησία ή όχι, είναι η καρδιακή ανακοπή.

Η επιπλοκή αυτή είναι η παύση της λειτουργίας της καρδιάς από καρδιακή ή αναπνευστική ανεπάρκεια και κακή οξυγόνωση. Μπορεί να συμβεί στην έναρξη της αναισθησίας, κατά τη διάρκεια της εγχείρησης ή και μετεγχειρητικά.

Τα αίτια που προκαλούν την καρδιακή ανακοπή είναι τα εξής:

1. Μεγάλη αιμορραγία.
2. Ευαισθησία του ασθενούς στα αναισθητικά φάρμακα.
3. Ταχεία ή ανώμαλη έναρξη αναισθησίας.
4. Αναπνευστική ανεπάρκεια.
5. Εισρόφηση.
6. Καρδιοπάθεια.
7. Shock.
8. Αναιμία.
9. Βλάβη κεντρικού νευρικού συστήματος.
10. Κακή θέση ασθενούς, η οποία να προκαλεί πίεση επί της καρδιάς.
11. Ανωμαλίες μεταβολισμού.
12. Υπερκόπωση.

13. Παρατεταμένη διάρκεια εγχείρησης.
14. Κακοί χειρισμοί ιστών και οργάνων.
15. Εμβολή.
16. Έμφραγμα.

Τα συμπτώματα της καρδιακής ανακοπής είναι η έλλειψη παλμών της καρδιάς, η πτώση εντελώς της αρτηριακής πίεσης, η παύση της αναπνοής, η πτώση των καρδιακών ήχων, η διαστολή της κόρης των οφθαλμών, η οποία αρχίζει 45 δευτερόλεπτα μετά την ανοξαιμία και συμπληρώνεται σε 1½ - 2 λεπτά μετά την παύση της κυκλοφορίας στον εγκέφαλο. Η κόρη δεν αντιδρά στο φως.

Η αντιμετώπιση της καρδιακής ανακοπής πρέπει να είναι άμεση και όλες οι ενέργειες να γίνουν μέσα σε διάστημα 3-5 λεπτών, γιατί όταν συμβεί ανοξαιμία και οξέωση οι βλάβες στον εγκέφαλο είναι ανεπανόρθωτες και η ανάνηψη μπορεί να είναι αδύνατη.

Η αντιμετώπιση γίνεται με αποκατάσταση της αναπνοής και της καρδιακής λειτουργίας, η οποία χρειάζεται:

1. Ελεύθερη αναπνευστική οδό.
2. Αναπνοή.

Από την ενημερωτική έκδοση "Θεράπεια", Μάιος 1997.

3. Κυκλοφορία A – B – C (Air way – Breathing – Circulation).

Η ευθύνη για τη διάγνωση και τη θεραπεία ανήκει στο χειρουργό και στον αναισθησιολόγο. Η νοσηλεύτρια πρέπει να γνωρίζει το ρόλο της και να ενεργεί με ψυχραιμία, ταχύτητα και ακρίβεια. Είναι η μόνη περίπτωση που η άσηπτη τεχνική μπαίνει σε δεύτερη μοίρα, εφόσον η έμφαση είναι στην ταχύτητα της δράσης, επειδή οι ανεπανόρθωτες βλάβες στον εγκέφαλο συμβαίνουν εντός 2-4 λεπτών.

Τα κυριότερα εφόδια αντιμετώπισης της καρδιακής ανακοπής είναι τα εξής: Λαρυγγοσκόπια, τραχειοσωλήνες, καρδιακός απινιδωτής, καρδιακός μινύτωρ, ηλεκτροκαρδιογράφος, πλήρες τροχοφόρο φαρμάκων, σύριγγες, βελόνες –κοινές και αδρεναλίνης– με βελόνα 8-10 εκ. για ενδοκαρδιακή ένεση.

Τα φάρμακα χορηγούνται ενδοφλεβίως ή ενδοκαρδιακώς και είναι αγγειοσυσταλτικά, καρδιοτονωτικά και αλκαλικά, όπως: Epinephrine – Aramine, που

αυξάνουν τον τόνο του μυοκαρδίου, Sodium Bicarbonate, που εξουδετερώνει την οξέωση και βελτιώνει την καρδιακή λειτουργία, Xylocaine, που ηρεμεί το μυοκάρδιο και διευκολύνει τον απινιδισμό και τη μαρμαρυγή, Calcium Chloride ή Calcium Gluconate, που αυξάνουν τον τόνο και τη λειτουργία συστολής του μυοκαρδίου.

Σε περιπτώσεις που οι καρδιακές μάλαξεις και η οξυγόνωση δεν έχουν αποτέλεσμα, χρησιμοποιούνται τα μηχανήματα διάσωσης και ο απινιδωτής.

Υπεράνω όλων, όμως, πρέπει η καρδιακή ανακοπή να προλαμβάνεται με την καλή προεγχειρητική αγωγή και προετοιμασία, τη σωστή επιλογή φαρμάκων αναισθησίας, την άγρυπνη παρακολούθηση του ασθενούς κατά τη νάρκωση και τους καλούς χειρισμούς των χειρουργών, οι οποίοι δεν πρέπει να ακουμπούν και να πιέζουν το στήθος του ασθενούς, να μωλωπίζουν τους ιστούς και τα όργανα του σώματός του με άγκιστρα και λοιπά εργαλεία.

ΠΑΙΔΙΑ του Κόσμου

Τούσα Ζάππα, Δημοσιογράφος (Περιοδικό *Marie Claire*).

(Το φωτογραφικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε είναι από την UNICEF).

Τα παιδιά είναι η ελπίδα του κόσμου. Μόνο που, συχνά, αυτή η «ελπίδα» βρίσκεται χωρίς φαγητό, χωρίς ρούχα, χωρίς γονείς και, κάποιες φορές, χωρίς ελπίδα. Και αν η κατάσταση δεν είναι απελπιστική στις αναπτυγμένες χώρες (και εδώ όχι πάντα), στις αναπτυσσόμενες ή σ' εκείνες που σπαράσσονται από πολέμους και διαμάχες τα παιδιά είναι τα πρώτα και τα περισσότερα θύματα. Οι στατιστικές ούτε σε αυτό το σημείο μπορούν να μας κάνουν υπερήφανους. Πρόοδος σε ορισμένους τομείς και σε κάποιες χώρες φυσικά έχει σημειωθεί, αλλά τα παιδιά (ακόμα και στην Ευρώπη) αντιμετωπίζουν ξανά τον πόλεμο, τη βία και την πείνα... «Η κατάσταση των παιδιών στον κόσμο», λοιπόν, το 1996, όπως την περιγράφει η **Unicef**. Σε αριθμούς, γιατί συχνά αυτοί μιλάνε περισσότερο από τα πολλά λόγια. Σε θετικές, αλλά και πολλές αρνητικές τιμές.

1.900.000

είναι οι νέοι κάτω των 16 χρόνων στη χώρα μας, σύμφωνα με τα στοιχεία του 1994, ενώ τα παιδιά κάτω των 5 χρόνων είναι μόλις 500.000. Ο αριθμός αυτός εξηγείται εύκολα, αν συγκρίνουμε τους δείκτες **αύξησης** του πληθυσμού: από 0,8%, που ήταν τη δεκαετία 1965-1980, έπεσε στο 0,6% για τις χρονιές 1980-1994.

178

από τις 190 συνολικά χώρες είχαν επικυρώσει, μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1995, τη Σύμβαση των **ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ**. Η Σύμβαση τέθηκε σε εφαρμογή το 1990.

200.000 παιδιά, ηλικίας κάτω των 16 χρόνων, ελαβαν μέρος σε μάχες κατά το 1988. Υπολογίστηκε, μάλιστα, ότι είναι 25 οι χώρες στις οποίες **ΠΟΛΕΜΟΥΝ** και τα παιδιά. Μια αιτία γι' αυτό είναι η εξάπλωση του ελαφρού οπλισμού. Τα παιδιά χρησιμοποιούν εύκολα αυτά τα όπλα, αλλά έχουν και άλλα πλεονεκτήματα ως **ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ**: είναι πιο εύκολο να τα εκφοβίσεις και να κάνουν ό,τι τους πεις, έχουν λιγότερες πιθανότητες από τους ενήλικες να το σκάσουν και δεν ζητούν μισθό. Μόνα, ορφανά, φοβισμένα, ταλαιπωρημένα και απελπισμένα θα επιλέξουν, συχνά, να πολεμήσουν. Μάλιστα, σε αυτές τις συνθήκες, μια στρατιωτική μονάδα μπορεί να θεωρηθεί καταφύγιο, λειτουργώντας ως υποκατάστατο της **ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ**. Υπάρχει, όμως, και η βίαιη στρατολόγηση. Στην Έκθεση αναφέρονται χαρακτηριστικά οι Ρεπαμο της Μοζαμβίκης, που είχαν στρατολογήσει τουλάχιστον 10.000 παιδιά, μερικά από τα οποία ήταν μόλις **6 ΧΡΟΝΩΝ**.

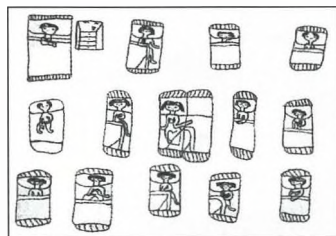

110.000 «ασυνόδευτα παιδιά» υπήρχαν στη Ρουάντα στα τέλη του 1994. Ήταν παιδιά που είχαν αποχωριστεί την οικογένειά τους, μια από τις σοβαρότερες **ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΧΑΜΕΝΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ**. Σύμφωνα με την Έκθεση, σημειώθηκε στον εμφύλιο του Σουδάν. Φοβούμενα την αιχμαλωσία και το θάνατο, τουλάχιστον 20.000 νεαρά παιδιά του Σου-

δάν, κυρίως αγόρια μεταξύ 7 και 17 χρόνων, εγκατέλειψαν τα σπίτια τους.

60% του συνόλου των **ΒΙΑΣΜΕΝΩΝ** γυναικών στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι κάτω των 18 χρόνων.

128η **ΕΙΝΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**, το 1994, στον πίνακα που κατατάσσει τις χώρες αναλογα με τη **ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ** των παιδιών κάτω των 5 χρόνων. Αξίζει να σημειωθεί ότι τον αριθμό 1 (δηλαδή τη μεγαλύτερη θνησιμότητα παιδιών) έχει ο Νίγηρας και τον αριθμό 150 (τη μικρότερη θνησιμότητα) κατέχει η Σουηδία. Οι Η.Π.Α βρίσκονται στην 125η θέση, η Ισπανία στην 129η θέση και η Γαλλία στην 130ή.

3.100 δραχμές

περίπου αρκούν για να εμβολιάσουμε ένα παιδί κατά των 6 σοβαρότερων ασθενειών. Η αύξηση των εμβολιασμών στα παιδιά, που έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια, σώζει 3.000.000 παιδικές ζωές το χρόνο και έχει αποτρέψει 50.000.000 κρούσματα **ΙΛΑΡΑΣ** και 400.000 κρούσματα παραλυτικής πολιομυε-

λίτιδας. Παρ' όλα αυτά, σε χώρες όπου τα εμβολιακά ποσοστά είναι χαμηλά, πεθαίνουν ακόμα 1.000.000 παιδιά κάθε χρόνο από ιλαρά.

97

στα 1.000 παιδιά σε ολόκληρο τον κόσμο πεθαίνουν πριν γιορτάσουν τα πέμπτα τους **ΓΕΝΕΘΛΙΑ**. Το 97% των θανάτων των παιδιών συμβαίνει στον αναπτυσσόμενο κόσμο, όπου ζει το 85% του ανθρώπινου πληθυσμού.

7%

των κρατικών δαπανών στη χώρα μας, από το 1986 έως το 1993, ήταν για τον τομέα της **ΥΓΕΙΑΣ**, το 9% για την παιδεία και το 9% για την άμυνα. Την ίδια περίοδο, οι αντίστοιχες κρατικές δαπάνες του Παναμά ήταν 25%, 16% και 4%, των ΗΠΑ 17%, 2% και 19% και της Τουρκίας 4%, 20% και 11%.

1.000

περίπου παιδιά μικρότερα των 5 χρόνων πεθαίνουν κάθε χρόνο στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα στοιχεία του 1994, ενώ γεννιούνται περίπου 102.000. Την ίδια χρονιά, η παιδική θνησιμότητα είναι 1%, αριθμός που έχει **ΒΕΛΤΙΩΘΕΙ**, αν τον συγκρίνουμε με το 6,4% που ήταν το 1960.

1990

είναι η χρονιά που αρχίζει να αυξάνεται πάλι η παιδική θνησιμότητα για παιδιά **ΚΑΤΩ ΤΩΝ 5 ΧΡΟΝΩΝ** στην Αλβανία, τη Ρωσία και την Ουκρανία. Σε άλλα κράτη, ασθένειες του αναπνευστικού, που έως πρόσφατα θεραπεύονταν εύκολα, έγιναν ξανά μία από τις κύριες αιτίες της παιδικής θνησιμότητας. Εκτός από αυτές, αύξηση παρουσιάζουν επίσης η διφθερίτιδα, η πολιομυελίτιδα και η **ΧΟΛΕΡΑ**.

30 με 40 ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ

δολάρια περισσότερα το χρόνο θα αρκούσαν για να πραγματοποιηθούν οι στόχοι που αφορούν τα παιδιά για το 2000, με τους οποίους επιδιώκεται μείωση της **ΦΤΩΧΕΙΑΣ** και της υπανάπτυξης. Για να φανεί το πραγματικό μέγεθος του ποσού, αρκεί να σημειωθεί ότι οι στρατιωτικές δαπάνες παγκόσμια, για το 1993, υπολογίστηκαν σε 790 δισεκατομμύρια δολάρια, από τα οποία τα 121 δαπανήθηκαν στις αναπτυσσόμενες χώρες. Εξάλλου, η μείωση των στρατιωτικών δαπανών στην περίοδο 1987-1994 **ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΕ** συνολικά 1 τρισεκατομμύριο δολάρια. Σχεδόν όλο αυτό το ποσό δαπανήθηκε για τη μείωση ελλειμμάτων και σε μη αναπτυξιακά προγράμματα.

91%

των παιδιών που εξετάστηκαν στην Αγκόλα το 1995 είχε δει πτώματα, το 66% είχε δει ανθρώπους να δολοφονούνται και το 67% είχε δει ανθρώπους να βασανίζονται, να κακοποιούνται ή να τραυματίζονται. Συνολικά, περισσότερα από τα 2/3 των παιδιών είχαν ζήσει εμπειρίες όπου είχαν έρθει **ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΑ ΜΕ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ**.

230.000 δραχμές

περίπου είναι αρκετές για να λειτουργήσει ομαλά ένα Δημοτικό **ΣΧΟΛΕΙΟ** το χρόνο. Οι 63.000 δραχμές εξοπλίζουν 5 τάξεις των 30 μαθητών, με δύο τετράδια, ένα μολύβι, μια γομολάστιχα, μια ξύστρα, ένα χάρακα, κιμωλίες και ένα μαυροπίνακα, ενώ 168.000 δραχμές **ΑΡΚΟΥΝ** για να αγοραστεί

ένας τόνος χαρτιού, για την παραγωγή τετραδίων.

2.000.000

παιδιά εκτιμάται ότι έχουν πεθάνει την τελευταία δεκαετία εξαιτίας των πολέμων. Περίπου 4.000.000 με 5.000.000 είναι τα ανάπηρα παιδιά, 12.000.000 τα άστεγα, περισσότερα από 1.000.000 τα ορφανά ή εκείνα που έχουν αποχωριστεί την οικογένειά τους, ενώ 10.000.000 είναι τα παιδιά με σοβαρά ψυχικά τραύματα. Όλα **ΘΥΜΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΥ...**

1 έφηβος στους 20, σε ολόκληρο τον κόσμο, προσβάλλεται, κάθε χρόνο, από μια ασθένεια **ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΜΕΤΑΔΙΔΟΜΕΝΗ**. Ο κίνδυνος μόλυνσης από ασθένειες που μεταδίδονται με τη σεξουαλική πράξη είναι μεγαλύτερος για τα νέα κορίτσια παρά για τις γυναίκες, λόγω ορισμένων βιολογικών παραγόντων, ιδιαίτερα λόγω της αστάθειας των ορμονών και των ευδιαπέραστων ιστών.

1.000.000 **ΑΝΗΛΙΚΕΣ ΠΟΡΝΕΣ** εκτιμάται ότι υπάρχουν στην Ασία. Ο αριθμός περιλαμβάνει 300.000 στην Ινδία, 200.000 στην Ταϊλάνδη, 100.000 στις Φιλιππίνες, 40.000 στο Βιετνάμ, 30.000 στη Σρι Λάνκα και πολλές χιλιάδες στην Κίνα. Η παιδική πορνεία οφείλεται και στο μεγάλο αριθμό που ζουν στους δρόμους. Αυτό το φαινόμενο είναι συνηθισμένο σε πολλές λατινοαμερικάνικες χώρες. Μόνο στη Βραζιλία υπολογίζεται ότι 500.000 παιδιά ζουν στους δρόμους.

10 ΧΡΟΝΩΝ ένα παιδί μπορεί να "παίξει" με τα όπλα. Ο ελαφρύς οπλισμός, για παράδειγμα το σοβιετικό ΑΚ-47 και το αμερικανικό Μ-16, είναι απλούστατος στη χρήση, αλλά εξίσου **ΦΟΝΙΚΟΣ**. Το ΑΚ-47, π.χ., μπορεί να αποσυνδεθεί και να επανασυναρμολογηθεί από ένα παιδάκι ηλικίας 10 χρόνων. Και, δυστυχώς, αυτό γίνεται.

10.000.000 παιδιά εκτιμάται ότι θα έχουν μολυνθεί από τον ιό του AIDS μέχρι το 2000, ενώ μόνο στην Αφρική 9.000.000 παιδιά θα έχουν μείνει ορφανά λόγω της νόσου. Από τη στιγμή που ανιχνεύθηκε ο ιός του AIDS (περίπου πριν από 10 χρόνια), περισσότερα από 400.000 παιδιά **ΚΑΤΩ ΤΩΝ 5 ΧΡΟΝΩΝ** εκδήλωσαν την ασθένεια.

130 εκατομμύρια περίπου παιδιά, ηλικίας 6-11 χρόνων, εκτιμάται ότι **ΔΕΝ ΠΗΓΑΙΝΟΥΝ ΣΧΟΛΕΙΟ**. Τα 2/3 από αυτά είναι **ΚΟΡΙΤΣΙΑ**. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, το 90% των παιδιών εγγράφεται στο σχολείο, αλλά μόνο το 68% συμπληρώνει 4 χρόνια φοίτησης.

Λαογραφικό Λεξικό της Ελληνίδας Μαιμής

Δρ Χρίστος Θ. Οικονομόπουλος, Παιδοχειρουργός.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

βυζαλιχτούρι, το, το βρέφος που θηλάζει.

βυζάνα, η, η λεχώνα που έχει άφθονο γάλα, που συνεχώς τρέχει από τις θηλές της.

βυζαναριά, η, η βυζάστρα που θήλασε το νεογέννητο πριν από τη μάνα του, η οποία ως λεχώνα δεν είχε πολύ και γλυκό γάλα γιατί είχε κακοπάθει στη γέννα από δυστοκία.

βυζανιάρικο, το, το βρέφος που τρέφεται μόνο με το γάλα της μάνας του. Λέγεται και βυζασταρούδι.

βυζανταρού, η, η λεχώνα που έχει άφθονο γάλα.

βυζαξιά, η, ο χρόνος ενός θηλασμού.

βυζαρό, το, το θήλαστρο, το ρωγοβύζι.

βυζαστακάκι, το, το νεογνό που θηλάζει. Λέγεται και βυζασταρούδι ή βυζανιάρικο.

βυζαστάρια, η, η μάνα που θηλάζει το βρέφος.

βυζαστάρικο, το, το βρέφος που θηλάζει.

βυζασταρούδι, το, το νεογνό που θηλάζει τις πρώτες εβδομάδες τη μάνα του.

βυζάστρα, η, 1) η τροφός που θηλάζει το παιδί ώσπου να έρθει το γάλα της λεχώνας, και γενικά η μάνα που βυζαίνει ξένα παιδιά, 2) το θήλαστρο.

βυζάστρια, η, η τροφός που θηλάζει πρώτη το παιδί.

βυζάστρι, το, το γυάλινο δοχείο μέσα στο οποίο η μάνα, με βοηθό πάντα τη

μαμή, εκμυζά από τους μαστούς της το γάλα που περισσεύει, για να μην της προξενήσει συμφόρηση του μαστού.

βυζαστικά, τα, 1) η αμοιβή της βυζάστρας, 2) τα νομίσματα που δίνει ο γαμπρός στη μάνα της νύφης όταν την παραλαμβάνει, γιατί τη θήλασε και είναι υγιής.

βυζαστικό, το, 1) η περίοδος που η βυζάστρα θηλάζει ένα νεογνό, 2) η αμοιβή της βυζάστρας. Τη βυζάστρα συνήθως υποδεικνύει η μαμή.

βυζαχτάρικο, το, το θηλάζον νεογνό.

βυζάχτρα, η, το ρωγοβύζι, το θήλαστρο.

Βυζιά της Παναγίας, τα, οι μαστοειδείς σταλακτίτες που στάζουν νερό, σε σπηλαιώδεις εκκλησίες. Η μαμή βάζει τις λεχώνες που δεν έχουν πολύ γάλα να πίνουν το νερό, αυτό που στάζει, για να κατεβάσουν άφθονο γάλα.

βυζί, το, 1) ο μαστός, 2) ο θηλασμός, 3) το μητρικό γάλα, αντί του μαστού.

βυζίκι, το, το ορφανό από γάλα νεογνό, αυτό που η μάνα του δεν έχει γάλα.

βυζολόγος, ο, 1) όργανο με το οποίο αφαιρείται το γάλα της μάνας επί αφθονίας, 2) το θήλαστρο των βρεφών. Λέγεται και ρώγα.

βυζοκρατάει, όταν η μάνα εξακολουθεί να θηλάζει για πολύ καιρό το βρέφος της, με τη συμβουλή της μαμής, για να μη μείνει πάλι έγκυος.

βυζομάος, ο, φόβητρο του βρέφους.

Είναι τεμάχιο από δέρμα μαύρου ζώου, που η μαμή συνιστά στη μάνα να τοποθετήσει στο μαστό της για να το τρομάζει και να αποκόψει. Αυτό κάνει η μαμή, όταν η μάνα είναι άρρωστη από χτικιό (φυματίωση), αναιμία κλπ.

βυζοξάγγλισμα, το, η μάλαξη των συμφορητικών μαστών της λεχώνας από τη μαμή με βυζόχτενο (αραιά κτένα), για να φύγουν τα βύσματα από τους γαλακτοφόρους πόρους, για αποφυγή δημιουργίας αποστήματος. Το χτένισμα με τη βυζόχτενα γίνεται τελετουργικά από τη μαμή με την «επωδή του βυζιού».

βυζοπιάνω, θηλάζω για πρώτη φορά το αρτιγέννητο βοηθώντας το να βρεί τη θηλή του μαστού. Βοηθός της μικρομάνας στο βυζόπιασμα είναι η μαμή ή η μάνα της.

βυζόπιτα, η, είδος γαλατόπιτας, που προσφέρει η μάνα στη βυζάστρα την ημέρα της Αναλήψεως μαζί με στηθάκι κότας (του πουλιού το γάλα), για να την τιμήσει.

βυζόπονος, ο, η επώδυνος μαστίτις ή το απόστημα του μαστού.

βυζορρόι, το, το θήλαστρο.

βύζος, ο, το παιδί που εξακολουθεί να θηλάζει τη μάνα του παρά την ηλικία του.

βυζοσηκώστρα, η, το σακκουλάκι με άμμο, σχήματος ημικυκλικού, που κατασκευάζει η μαμή για να συγκρατεί το μαστό της λεχώνας από τη συμφόρηση αυτού.

βυζούμενη, η, η μάνα που θηλάζεται, η θηλαζόμενη.

βυζοφόβια, τα, τα διάφορα τεμάχια δέρματος ζώου (λαγού, κουνελιού κλπ.) σε σχήμα μαστού, που τοποθετεί η μάνα στους μαστούς της για να απογαλακτίσει το βρέφος, φοβίζοντάς το.

βυζόχτενο, το, το ξύλινο χτένι με αραιά

δόντια, εργαλείο της μαμής, με το οποίο η μαμή χτενίζει τους μαστούς της λεχώνας τις τρεις πρώτες ημέρες, για να μη πιαστεί το γάλα, να μη «κοντριάσει» και πάθει μαστίτιδα με αγαλακτία.

βυζόψωμο, το, το παρασκεύασμα της μαμής από αλεύρι, λάδι και κρασί, τα τρία γιατρικά της Δόξας Ουρανού Τόξου, ζυμωμένο με νερό από μαστοειδείς σταλακτίτες (Βυζιά της Παναγίας). Το τρώει η λεχώνα για γαλακταγωγό.

βωβόνερο, το, το αμίλητο νερό, που φέρνει στο στόμα της η μαμή όταν κληθεί σε γέννα και το ρίχνει αμίλητη πάνω στον κόρφο της επιτόκου για να γλυστρήσει το παιδί σαν το νερό. Το λένε και βωβό. Πιστεύουν ότι προστατεύει και από τη βασκανία.

Γ

Γαβριήλ Άγγελος, ο, ο προστάτης των παρθένων κοριτσιών.

γαζί της μαμής, το, το είδος της ραφής χωρίς να αφήνει κενό. Όταν μια μάνα γεννάει συνέχεια κορίτσια, τότε η μαμή γαζώνει ένα σταυρό με κόκκινη κλωστή στο εσώρουχο της λεχώνας για να σταματήσουν τα θηλυκά και αμείβεται γενναία από τον πατέρα!

γαϊδουρόγαλο, το, το γάλα της γαϊδούρας (όνου). Τα συστατικά του πλησιάζουν προς το μητρικό, έχει όμως λιγότερο λίπος. Η μαμή συνιστούσε το γάλα αυτό 1) για πρόωρα, 2) για παιδιά με διάρροια και 3) για αυτά που έπασχαν από κοκκύτη.

γαϊτάνι, το, το είδος κορδονιού κλωστής με το οποίο δένει η μαμή το αρτιγέννητο στο πρώτο του σπαργάνωμα και δι-

δάσκει τη μικρομάνα πώς να το σπαρ-
γανώνει.

γάλα, το, κυρίως το μητρικό γάλα, ο
θηλασμός. "Καλά γάλατα": ευχή της μα-
μής στη λεχώνα.

γάλα της Παναγίας, το, οι σταγόνες από
μαστοειδείς σταλακτίτες σε σπηλαιώ-
δεις εκκλησίες. Θεωρούνται γαλακταγω-
γοί. Λέγονται και βυζιά της Παναγίας.
Όταν η λεχώνα δεν έχει πολύ γάλα, η
μαμή τη συνοδεύει στις εκκλησίες αυ-
τές και θηλάζει η λεχώνα από αυτούς
τους σταλακτίτες για γαλακτοφορία.

γάλα του πουλιού, το, του πουλιού το
γάλα είναι το στήθامي βρασμένης κότας,
δώρο της μάνας, που δεν είχε γάλα σαν
λεχώνα, προς τη βυζιάστρα του παιδιού
της.

γαλαγιασματάκια, τα, τα μικρά αγιάσμα-
τα, πηγές ύδατος αγιασμένες σε εξωκ-
κλήσια, τις οποίες υποδεικνύει η μαμή
στη λεχώνα όταν έχει λίγο γάλα για γα-
λακτοφορία.

γαλαδελφός, ο, ο γιός της βυζιάστρας
(παραμάνας), ο ομογάλακτος αδελφός.

γαλαζόφλεβες, οι, οι φλέβες των μα-
στών της μικρομάνας (πρωτάρας) όταν
είναι διογκωμένοι. Πιστεύουν ότι φέρουν
γαλακτοφορία.

γαλαζούδια, τα, οι γαλάζιες πέτρες, που
κρεμάει η μαμή στο στήθος της λεχώ-
νας εναντίον της βασκανίας. Το ίδιο και
για το νεογνό.

γαλαθέας, ο, το παιδί που χρόνιασε κι'
ακόμη βυζαίνει γάλα, το περισσοβυζαγ-
μένο παιδί. Λέγεται και γαλαθηνός.

γαλακάρα, η, η γαλακτοφόρος λεχώνα.

γαλακαριά, η, η θηλαζόμενη μάνα.

γαλακιάρικο, το, το βρέφος που θηλά-
ζει τη μάνα του με βουλημία.

γαλακτίτης, ο, το νεογιλό δόντι της πρώ-
της οδοντοφυΐας. Τα πρώτα δόντια λέ-

γονται και νεογιλοί ή γαλατόδοντα.

γαλάτα, η, η λεχώνα που έχει άφθονο
γάλα.

γαλατερή, η, η μάνα που έχει άφθονο
γάλα.

Γαλατιανή, η, επίθετο της Παναγίας. Η
μαμή την ονομάζει Αγία Γαλατιανή.
Υπάρχουν εκκλησίες της Παναγίας με
αγιάσματα, που συνιστά η μαμή να πί-
νουν οι λεχώνες για να κατεβάσουν
άφθονο γάλα.

γαλατιάραινα, η, η λεχώνα που έχει
άφθονο γάλα. Λέγεται και γαλατούσα.

γαλατόδοντο, το, το νεογιλό δόντι της
πρώτης οδοντοφυΐας. Το λένε και γα-
λαξία ή γαλακτίτη.

γαλατόθρεπτος, ο, ο θρεμμένος με μη-
τρικό γάλα.

γαλατόθρεψη, η, ο μητρικός θηλασμός.

γαλατόπετρα, η, ο μικρός γαλακτίτης
λίθος τον οποίο κρεμάει η μαμή από το
λαιμό της λεχώνας για να φέρει άφθο-
νο γάλα.

γαλατούσα, η, 1) η λεχώνα που φέρει
άφθονο γάλα, 2) η πέτρα που κρεμάει η
μαμή στο στήθος της λεχώνας για να
κατεβάσει άφθονο γάλα (γαλακτόπετρα,
γαλακτίτης λίθος), 3) επίθετο της Πα-
ναγίας. Λέγεται και Γλυκογαλούσα ή
Γαλατιανή. Βοηθάει τη λεχώνα να κατε-
βάσει γάλα.

γαλατόχανδρα, η, η διαφανής χάνδρα
που κρεμάει στο στήθος της η λεχώνα
για να κατεβάσει γάλα.

γαλατώνω, όταν οι μαστοί της λεχώνας
μαζεύουν πολύ γάλα.

γαλαχτερίδι, το, το βυζασταρούδι.

γαληνάει, η μαμή ησυχάζει το αρτιγέ-
νητο με θυμιάματα και το κάνει να μη
κλαίει όταν έχει κακοπάθει στη γέννα.

γαληνίζω, καθησυχάζω το νήπιο με βαυ-
καλίσματα.

γαλιάζω, όταν το παιδί θηλάζει μέχρι 2-3 χρόνων.

γαλιουρίζω, καθησυχάζω το βρέφος που κλαίει δίνοντάς του μητρικό γάλα.

γαλοδακτύλιδα, τα, τα δακτυλίδια που ανταλλάσσουν δύο λεχώνες ασαράντιστες, άμα συναντηθούν τυχαία στο δρόμο, λέγοντας την ευχή: «Εσύ το γάλα σου κι' εγώ το γάλα μου». Μετά τις 40 ημέρες τα ξανααντάλλασσουν.

γαλοζυμωμένο, το, το ευτραφές βρέφος, το θροφιανό.

γαλοθρέμματα, τα, τα χρήματα που δίνει ο γαμπρός στη μάνα της νύφης στο νυμφόπαρμα, γιατί τη θήλασε (από σεβασμό προς το μητρικό θηλασμό). Λέγονται και βυζαστικά.

γαλόκαμα, το, το αδύνατο και καχεκτικό παιδί που δεν έχει πιεί αρκετό μητρικό γάλα.

γαλοκαμμένο, το, το νήπιο που απογαλακτίστηκε πρόωρα λόγω θανάτου ή νόσου της μάνας του. «Γαλοκαμμένο παιδί»: αυτό που δεν έφαγε αρκετό μητρικό γάλα.

γαλόκουπα, η, ποτήρι με χοντρά χείλη, συνήθως ξύλινο. Σ' αυτό αρμέγει η μαμή το γάλα από τους μαστούς της λεχώνας όταν έχει περισσογαλιά (γαλακτοφορία). Λέγεται και αρμεχτήρι.

γαλομάνα, η, το φυτό γαλασίδα. Όταν μια λεχώνα δεν έχει πολύ γάλα η μαμή την πηγαίνει στο βουνό και βόσκει γονατιστή, με τα τέσσερα, σαν προβατίνα, τις γαλασίδες, για να κατεβάσει γάλα. Είναι γαλακταγωγό. Λέγεται και γαλοχόρτι.

γαλομαύλισμα, το, η μαγική πράξη της μαμής όταν η λεχώνα έχει λίγο γάλα, από φόβο να μη της φύγει το γάλα. Μετά την τρίτη ημέρα βγαίνουν οι δυο τους (μαμή και λεχώνα) το βράδυ, που έρχο-

νται στο χωριό οι αγελάδες, και η μαμή την υποχρεώνει να μαυλίσει (προσκαλέσει) τις αγελάδες λέγοντας: «Πού είσαι γαλατάκι μου, πού βόσκεις; Να ξανάρθεις στον κόρφο μου, να φάει το παιδάκι μου».

γαλομέτρα, η, το μικρό δοχείο για γάλα.
γαλονόμισμα, το, η μαστίτις της λεχώνας.

γαλοτόπετρα, η, περίαπτο της λεχώνας. Είναι λευκό ωοειδές λιθάρκι, που κρεμάει η θηλάζουσα εμπρός στο στήθος της όταν δεν έχει αρκετό γάλα. Πιστεύουν ότι προκαλεί άφθονη παραγωγή γάλακτος.

γαλοπιάνω, όταν οι μαστοί της θηλάζουσας μάνας σπαργώνουν, γίνονται συμφορητικοί και δεν εκρέουν κανονικά γάλα.

γαλόπιαση, η, η συμφόρηση του μαστού, η μαστίτις, η γαλακτοφορίτις. «Η γαλοπιασιά πλάκωσε το βυζί της κι' έγινε κόμπος το γάλα».

γαλοπίτικο, το, το παιδί το βυζανιάρικο. Λέγεται και γαλαθινό.

γαλοσαραντίστρα, η, η ειδική πρακτική γιάτρισσα, η οποία με μαγικά μέσα επαναφέρει το χαμένο γάλα της μάνας.

γαλόστρα, η, η κόλλα, το πρώτο γάλα της μάνας, το πρωτόγαλα. Η μαμή το αρμέγει σε πανί και το ρίχνει στο ποτάμι, για νάρχεται σαν ποτάμι το γάλα. Λέγεται και σκορκοφίγκι.

γαλοστρούφι, το, γαλακταγωγό άγριο χόρτο, είδος γαλασίδας. Η μαμή ποτίζει τη λεχώνα για να κατεβάσει γάλα.

γαλουρίζω, 1) διασκεδάζω τη δυσθυμία του βρέφους δίνοντάς του το μαστό, 2) όταν το βρέφος αρχίζει να ψελλίζει άναρθρους φθόγγους.

γαλούσα, η, 1) η μάνα που έχει πολύ γάλα, 2) ο γαλακτίτης λίθος.

γαλουχία, η, ο μητρικός θηλασμός.

γαλουχίζω, γαλουχώ, θηλάζω, διατρέφω το βρέφος με το γάλα μου.

γαλοχόρτι, το, η γαλατσίδα. Χόρτο, το οποίο τρώει ωμό η λεχώνα για να κατεβάσει γάλα.

γαλουχώ, διατρέφω το βρέφος με μητρικό γάλα.

γαλόψωμο, το, το μικρό άζυμο ψωμί, που τρώει η θηλάζουσα για να της έρθει πολύ γάλα.

γανί, το, το νεογνό που κλαίει ακατάπαυστα.

γαρυφαλλόλαδο, το, το έλαιο γαρυφάλου, πρακτικό φάρμακο για τον πονόδοντο.

γαστρίατικο, το, το κάθε φάρμακο, που χρησιμοποιεί η μαμή για να καθησυχάσει τις κοιλιακές διαταραχές της εγκύου ή της λεχώνας.

γεία, η, η γεροσύνη, η υγεία. «Γεία στα χέρια σου κυρά-Μαμή».

γελαστικό, το, το απανωπροίκι ή εξώπροικο, που δίνουν στο γαμπρό όταν δεν βρεθεί παρθένος η νύφη.

Γελλού, η, 1) αερικό ή δαίμονας παιδόφιλος, που πνίγει τα μωρά μέχρι δεκαέξι μηνών, προσωποποίηση της νεογνικής τετανίας, 2) δαίμονας που βλάπτει τη λεχώνα, προσωποποίηση της θυρεοειδικής κρίσης, 3) φάντασμα, φόβητρο της μάνας για εκφοβισμό των παιδιών. Λέγεται και Γιαλλού ή Γελλώ.

γέννα, η, ο τοκετός της γυναίκας. Η μεγαλύτερη και ιερότερη στιγμή της ζωής, γιατί γίνεται συνδημιουργός με το Θεό και συνεργάτης του. Στη γέννα, το ιερότερο και σεβαστότερο πρόσωπο μετά την Παναγία και τον Άγιο Ελευθέριο είναι η μαμή.

γενναρόγεννη, η, η μάνα που γεννάει εύκολα, σαν αμνάδα, τον Ιανουάριο

μήνα.

γενέθλια, τα, η επέτειος της γέννησης ενός παιδιού.

γεννιά, η, η γενεά.

γεννησιμίο, το, 1) το γνήσιο τέκνο, 2) το σωματικό σημάδι από της γεννήσεως.

γέννες, οι, 1) οι τοκετοί, 2) τα τέκνα.

γεννησάρικο, το, το νεογνό τις τρεις πρώτες ημέρες.

γεννησαρούδι, το, το αρτιγενές βρέφος.

γέννηση, η, η γέννα, ο τοκετός, η μεγαλύτερη και ιερότερη στιγμή στη ζωή της γυναίκας.

γεννητούρια, τα, 1) η γέννα, ο τοκετός, 2) τα προσφερόμενα φαγητά ή γλυκά στους επισκέπτες κατά τη γέννηση, 3) η γιορτή την τρίτη ημέρα από τον τοκετό, όπου πληρώνεται η μαμή για τον κόπο της αφού λούσει το νεογνό, 4) τα γενέθλια και η γιορτή, όταν συμπληρώσει ένα χρόνο το παιδί από τη γέννησή του.

γεννήτρα, η, η γυναίκα την ώρα του τοκετού.

γεννοβόλι, το, το τέκνο.

γεννολόγι, το, η γενεαλογία, η καταγωγή.

γεννομοίρι, το, όταν η μάνα πεθάνει επάνω στον τοκετό και το παιδί ζήσει λίγες ώρες και αεροβαφτιστεί από τη μαμή, τότε ο άνδρας κρατάει όλη την προίκα της άτυχης μάνας.

γεννοπαιδάω, γεννώ παιδιά, αποκτώ τέκνα.

γεννοστέφανο, το, σιδερένιο στεφάνι, που το κρατούν δυο βοηθοί της μαμής (παραμαμές) την ώρα που γεννάει η γυναίκα, για να περάσει μέσα το παιδί (τρυποπέραςμα της γέννας) και για να αποκτήσει γρήγορα και άλλα παιδιά.

γεννοφάσκια, τα, τα πρώτα σπάργανα του νεογνού.

γεννοφάσκιδα, τα, 1) οι πρώτες σαράντα ημέρες που περιποιείται η μάνα μαζί με τη μαμή το νεογνό, συνήθως αγόρι, που γεννήθηκε και είναι από αρχοντικό γένος (αρχοντόπουλο). Η μαμή πληρώνεται με χρυσό νόμισμα. 2) Τα χρόνια της νεογνικής και βρεφικής ηλικίας.

γεννόφυλλα, τα, οι μελιτοπλακούντες, που προσφέρονται στους παρειασμένους αμέσως μετά τη γέννηση.

γεννώ και γεννάω, τεκνοποιώ, τίκτω.

γένος, το, 1) η καταγωγή, η γενεά, 2) το γένος του εμβρύου.

γεραγεδίστικα, τα, τα σύμβολα των νεραϊδων πάνω σε σφοντύλια, για τη γαλακτοφορία της μάνας.

γεραγιδόσπορος, ο, ο νεραϊδόσπορος, το νόθο παιδί που πιάστηκε από νεραϊδο (ωραίο ανύπανδρο άνδρα) και νεραϊδα (ανύπανδρη ωραία κόρη).

γερόμπασμα, το, το ασθενικό τέκνο από γέροντα πατέρα.

γεροντιά, η, 1) η δυστροφία του πρόωρου βρέφους, 2) η αφυδάτωση του παιδιού.

γεροντοπάτσουνο, το, η δυστροφία του βρέφους.

γεροντόπιασμα, το, το παιδί που συνελήφθη από γέροντα πατέρα. «Γεροντοπιάσματα, παιδιά της ορφάνιας».

γεροντόσπαρμα, το, παιδί που γεννιέται στα γηρατειά του πατέρα.

γεροντόσπορος, ο, το παιδί που γεννήθηκε από γέροντα πατέρα. Συνήθως είναι καχεκτικό.

γητεία, η, ο μαγικός εξορκισμός.

γητέματα, τα, μαγικές μικροτελετουργίες της μαμής, για να διώξει τα πονηρά πνεύματα που βλάπτουν τη λεχώνα.

γητεύω, γοητεύω, μαγεύω, θέλω, κατευνάω τις διάφορες ψυχοσωματικές αρρώστιες με μαγικούς τρόπους.

γιαγιά, η, η μάμη, βάβα, μάνια, κυρούλα, μεγάλη γιαγιά ή τρανή μάνα της γιαγιάς· υποκοριστικό: γιαγιάκα ή γιαγιούλα.

Γιαλλούδες, οι, γυναικεία κακοποιά πνεύματα και στοιχεία, που βλάπτουν τη λεχώνα και το παιδί. Προσωποποίηση της θυρεοειδοτοξικώσεως και της νεογνικής τετανίας.

γιαλλοχάρτι, το, το χαρτί της Γιαλλούς. Είναι χαρτί με σύμβολα και λέξεις εναντίον της βασκανίας της λεχώνας.

γιασεμαλοιφή, η, η αρωματώδης καλλυντική αλοιφή του δέρματος, που παρασκευάζει η μαμή και περιέχει άρωμα του γιασεμιού, για τη θεραπεία των πανίδων της εγκυμοσύνης.

γιάτραινα, η, η πρακτική γιατρός, η γιάτρισσα και η μαμή.

γιατρικό, το, θεραπευτικό φάρμακο.

γιάτρισσα, η, 1) η μαμή, 2) η πρακτική εμπειρική γιατρός.

γιατρολογώ, γιατροκομώ, γιατρεύω με εμπειρικό τρόπο.

γιατρομάγος, ο, αυτός που με μαγείες προσπαθεί να θεραπεύσει το ξαρμένιασμα της λεχώνας (ψύχωση της λοχείας). Λέγεται και Αρμένης.

γιατροπορέματα της μαμής, τα, οι ιατρικές φροντίδες της γριάς-Μπάμπως στην εγκυμοσύνη, τον τοκετό και τη λοχεία και η περιποίηση του αρσενικού νεογνού.

γιατρός, ο, ο ιατρός, συνήθως ο οικογενειακός.

γιατροσόφι, το, χειρόγραφο ιατρικό βιβλίο, λαϊκής ιατρικής.

γιατρουλίσματα της μαμής, τα, οι περιποιήσεις της μαμής προς τη λεχώνα και το βρέφος.

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Όταν εκεί επάνω ... (Διάλογος με την Ειλειθια)

Νίκου Α. Παπανικολάου, Ομότιμου Καθηγητή Μαιευτικής-Γυναικολογίας.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

– Και η Κρήτη πήρε το όνομά της από έρωτα του πατέρα σου.

– Είναι αλήθεια, πως ερωτεύτηκε μια Νύμφη, την Ίδη, και από αυτή απέκτησε τον Κρή, που βασιλέψε στους πρώτους κατοίκους της Κρήτης.

– Υπήρχε και μια άλλη Κρήτη, που την έλεγαν και Πασιφάη και που ήταν γυναίκα του Μίνωα. Δεν είχε σχέσεις με τον πατέρα σου, αλλά είχε μια ιστορία με το θείο σου, τον Ποσειδώνα, πολύ ενδιαφέρουσα.

– Αυτή ήταν αδερφή της μάγισσας Κίρκης. Παντρεύτηκε το Μίνωα, που, πριν γίνει βασιλιάς της Κρήτης, ζήτησε από τον Ποσειδώνα να του δείξει με σημάδι πως η απόφασή του να βασιλέψει ήταν ορθή. Ο Ποσειδώνας τότε έβγαλε μέσα από τη θάλασσα ένα ταύρο, για να τον θυσιάσει σ' αυτόν. Ο ταύρος ήταν πολύ όμορφος και ο Μίνωας δεν εκπλήρωσε την υπόσχεσή του. Ο Ποσειδώνας, οργισμένος, ενέπνευσε τέτοιο έρωτα της γυναίκας του Μίνωα, της Πασιφάης, για τον ταύρο, που ήθελε να συνουσιαστεί μαζί του. Ζήτησε τη συμβουλή του πολυμήχανου Δαίδαλου και αυτός της κατασκεύασε μια δαμάλα τόσο τέλεια, που έμοιαζε με ζωντανή και μέσα σ' αυτή τοποθέτησε την Πασιφάη σε τέτοια στάση, ώστε συνουσιάστηκε με τον ταύρο. Από την ένωση αυτή γεννήθηκε ένα πλάσμα, που είχε σώμα ανθρώπου και κε-

φάλι ταύρου.

– Τον Μινώταυρο;

– Ακριβώς!

– Καταλαβαίνω πως αισθάνθηκε ο Μίνωας από τον παθιασμένο έρωτα της γυναίκας του με ένα ζώο.

– Οργίστηκε και έβαλε το Δαίδαλο να χτίσει ένα παλάτι, με τέτοιο σύμπλεγμα αιθουσών και διαδρόμων, που ήταν αδύνατο, εκτός από τον κατασκευαστή του, να βγει έξω από αυτό. Το ονόμασαν Λαβύρινθο και εκεί μέσα έκλεισαν τον ταύρο. Κάθε ένα ή τρία χρόνια, η Αθήνα πλήρωνε φόρο στο Μίνωα επτά νέες και επτά νέους, που τους έτρωγε ο Μινώταυρος μέχρι τότε, που με τη βοήθεια της Αριάδνης, της κόρης του Μίνωα, ο Θησέας σκότωσε το Μινώταυρο.

– Θεά του τοκετού, όπως είσαι, πριν προχωρήσουμε στους έρωτες του πατέρα σου, θα ξέρεις πως από την Πασιφάη ξεκίνησε και μια άλλη ιστορία, που συνδέεται με το πρώτο προφυλακτικό, που χρησιμοποιήθηκε σε συνουσία.

– Και αυτή η ιστορία έχει ενδιαφέρον για μας. Η Πασιφάη, λοιπόν, ήταν πολύ ζηλιάρα και, αδερφή της μάγισσας Κίρκης όπως ήταν, είχε και μαγικές ικανότητες. Επειδή ο Μίνωας ήταν άπιστος, με τα μάγια της κατάφερε να κάνει το σπέρμα του γεμάτο φίδια και σκορπιούς, κι έτσι όποια γυναίκα πήγαινε μαζί του, πέθαινε.

Κάποια εποχή, η κόρη του βασιλιά της Αθήνας Ερεχθέα, η Πρόκριδα, που είχε άντρα τον Κέφαλο, μάλωσε μαζί του όταν αυτός την έπισε με τον Πτελέοντα, που για να την κατακτήσει της χάρισε χρυσό στεφάνι. Η Πρόκριδα πήγε στην Κρήτη και την ερωτεύτηκε ο Μίνωας την εποχή, που η γυναίκα του τον είχε μαγέψει. Για να γλιτώσει από το επικίνδυνο σπέρμα του Μίνωα, πήρε ουροδόχο κύστη κατσίκας και την εφάρμοσε στον κόλπο της. Έτσι, το σπέρμα του Μίνωα δεν ήταν θανατηφόρο γι' αυτή.

– Να, λοιπόν, που η Πρόκριδα εμπνεύστηκε το πρώτο προφυλακτικό για γυναίκα. Αλλά ας συνεχίσουμε με τους έρωτες του πατέρα σου. Είχαμε μιλήσει για τις κόρες του Άτλαντα και της Πλειόνης, δηλαδή τη Μαία, την Ηλέκτρα και την Ταυγέτη, με τις οποίες κοιμήθηκε ο πατέρας σου και απέκτησε παιδιά μαζί τους και πώς του ξέφυγε η τέταρτη αδελφή, η Καλυψώ, που ήταν ερωτευμένη με τον Οδυσσέα. Από τον έρωτά του με τρεις άλλες αδελφές δεν γεννήθηκε ο Γραικός, που έδωσε το όνομά του στους Γραικούς;

– Ναι είχε ερωμένες τις κόρες του Δευκαλίωνα και της Πύρρας, τη Θυία, την Πρωτογένεια και την Πανδώρα. Από αυτή την τελευταία απέκτησε το Γραικό.

– Και από τις άλλες δύο;

– Όπως είπαμε, από τη Θυία απέκτησε τον Μάγνητα και τον Μακεδόνα και από την Πρωτογένεια τον Αέθλιο.

– Και το νησί μας Αίγινα, μας θυμίζει κάποιο έρωτα του πατέρα σου.

– Η Αίγινα ήταν κόρη του ποταμού Ασωπού. Ο Ασωπός ήταν γιός του πατέρα μου από την Ευρυνόμη.

– Δηλαδή η Αίγινα ήταν εγγονή του.

– Ακριβώς. Την ερωτεύτηκε και με τη μορφή αετού την άρπαξε από τη Φλιασία και την πήγε στο νησί Οινώνη, που μετά πήρε το όνομά της, αφού πρώτα μάλωσε με τον αδελφό του τον Ποσειδώνα, για το ποιός θα πάρει το νησί.

Ο Ασωπός έψαχνε να βρεί την κόρη του και περνώντας από την Κόρινθο, ο βασιλιάς Σίσυφος αποκάλυψε τον απαγωγέα της. Για να τον ευχαριστήσει ο Ασωπός, έκανε να αναβλύσει νερό η πηγή Πειρήνη στην Ακροκόρινθο, που ήταν άνυδρη. Όταν συνέχισε την καταδίωξη του απαγωγέα, ο πατέρας μου τον κεραύνωσε και τον υποχρέωσε να περιοριστεί στην κοίτη του, γι' αυτό οι άνθρωποι εύρισκαν κάρβουνα σ' αυτή.

Από την ένωση του πατέρα μου και της Αίγινας στο νησί Οινώνη γεννήθηκε ο Αιακός, που βρέθηκε ολομόναχος, γιατί το νησί ήταν έρημο ή το ερήμωσε η μητέρα μου στέλνοντας λοιμό, για να εκδικηθεί τον πατέρα μου. Ο Αιακός παρακάλεσε τον πατέρα του και πατέρα μου να του στείλει τόσους πολλούς ανθρώπους, όσα ήταν τα μυρμήγκια, που έβλεπε να βγαίνουν από μια βελανιδιά. Ο πατέρας μου άκουσε το γιό του και έκανε τα μυρμήγκια ανθρώπους και κατοίκους του νησιού, που ονομάστηκαν Μυρμιδόνες.

Η Αίγινα ύστερα πήγε στη Θεσσαλία και παντρεύτηκε τον Άκτορα από τον οποίο απέκτησε τον Μενόιτιο, πατέρα του Πάτροκλου.

– Ο Αιακός τί απέγινε;

– Ο Αιακός, όταν μεγάλωσε, παντρεύτηκε την Ενδηίδα, που ήταν κόρη του Σκίρωνα. Από αυτή απέκτησε τον Τελαμώνα και τον Πηλέα. Ύστερα, αγάπησε την Ψαμάθη, κόρη του Νηρέα, που για να ξεφύγει μεταμορφώθηκε σε φώκια,

αλλά ο Αιακός βρήκε τον τρόπο να την κατακτήσει και ν' αποκτήσει και τρίτο γιό, που για να του θυμίζει τη μεταμόρφωση της μητέρας του, τον ονόμασε Φώκο.

Ο Φώκος ήταν πολύ δυνατός και διακρινόταν στους αθλητικούς αγώνες. Αυτό προκάλεσε τη ζήλεια των άλλων αδελφών του από την πρώτη γυναίκα του Αιακού, του Τελαμώννα και Πηλέα, που θέλησαν να τον σκοτώσουν. Μια ημέρα, που έριχναν δίσκο, ο Τελαμώννας τον έριξε με τέτοιο τρόπο, ώστε να χτυπήσει τον Φώκο στο κεφάλι και να τον σκοτώσει. Όταν ο πατέρας τους ανακάλυψε τη δολοφονία τους έδιωξε από την Αίγινα. Όταν ο Αιακός πέθανε έγινε δικαστής στον Άδη.

– Εκτός από τη Νιόβη, την κόρη του Τάνταλου, που περηφανεύτηκε για τα πολλά της παιδιά και τιμωρήθηκε από τη Λητώ, που έστειλε τα παιδιά της Απόλλωνα και Άρτεμη να τα σκοτώσουν, υπήρξε και μια άλλη Νιόβη, ερωμένη του πατέρα σου.

– Αυτή ήταν από το Άργος, κόρη του Φορωνέα. Την ερωτεύτηκε ο πατέρας μου και μαζί της απέκτησε τον Άργο και τον Πελασγό. Αυτή η Νιόβη ήταν η πρώτη θνητή γυναίκα με την οποία ενώθηκε ο πατέρας μου.

– Τα παιδιά τί απέγιναν;

– Ο Άργος έγινε βασιλιάς του Άργους, που πήρε το όνομά του, παντρεύτηκε την Ευάνθη, κόρη του Στρυμόνα, και απέκτησε πέντε παιδιά, ανάμεσα στα οποία και τον Επίδαυρο.

Ο Πελασγός υπήρξε γενάρχη των Πελασγών, που κατοικούσαν στην Πελοπόννησο πριν από τους Έλληνες, και κατέλαβαν τη Θήβα και μεγάλο μέρος της Βοιωτίας.

– Μέσα στις πολλές μεταμορφώσεις του πατέρα σου προκειμένου να ζευγαρωθεί, ήταν και με τη μορφή βροχής. Σε ποιόν έρωτά του αναφέρεται;

– Στον έρωτά του με την κόρη του Ακρίσιου, βασιλιά του Άργους, και της Ευρυδίκης. Τη λέγανε Δανάη. Επειδή ο Ακρίσιος επιθυμούσε ένα γιό, κατέφυγε στο Μαντείο και αυτό του απάντησε πως δεν θα τον αποκτήσει αυτός, αλλά η κόρη του. Το παιδί, όμως, αυτό θα του πάρει την εξουσία. Τότε, ο Ακρίσιος φυλάκισε τη Δανάη σε υπόγειο δωμάτιο στα ανάκτορα των Μυκηνών. Ο πατέρας μου ερωτεύτηκε τη Δανάη και με τη μορφή χρυσής βροχής μπήκε από χαραματιά της στέγης της φυλακής στον κόλπο της. Από την πρωτότυπη αυτή συνουσία γεννήθηκε ένα αγόρι, ο Περσέας, που τον πέταξαν στη θάλασσα. Στις ακτές της Σερίφου τον βρήκε ο ψαράς Δίκτης και τον πήγε στον αδελφό του τον Πολυδέκτη. Στη θάλασσα τον πέταξε ο παππούς του ο Ακρίσιος, πρώτα για να μην του πάρει την εξουσία και ύστερα γιατί νόμισε πως η Δανάη τον απέκτησε με τον διδυμο αδελφό του, τον Προίτο, που δεν τα πήγαιναν καλά από τον καιρό, που ήταν στην κοιλιά της μάνας τους, της Υπερμήστρας.

– Τί απέγινε ο Περσέας;

– Όταν μεγάλωσε κοντά στον Πολυδέκτη θέλησε να γνωρίσει τον παππού του τον Ακρίσιο. Πήρε τη μητέρα του και τη γυναίκα του την Ανδρομέδα και πήγαν στο Άργος. Ο παππούς του φοβήθηκε μήπως πραγματοποιηθεί η προφητεία του Μαντείου και έφυγε για τη Λάρισα, τη χώρα των Πελασγών.

Επειδή ο Πολυδέκτης, που μεγάλωσε τον Περσέα, ερωτεύτηκε τη μάνα του τη Δανάη, ο Περσέας τη φύλαγε για να μην

την κατακτήσει. Ο Πολυδέκτης, τότε, σκέφτηκε να στείλει τον Περσέα να του φέρει το κεφάλι της Γοργόνας για να χαθεί. Όμως, αυτός κατάφερε να ξαναγυρίσει στη Σέριφο, να εκδικηθεί τον Πολυδέκτη και τους φίλους του μεταμορφώνοντας αυτούς σε πέτρινα αγάλματα, να δώσει την εξουσία στο θετό του πατέρα το Δίκη και να γυρίσει στο Άργος.

– Η ζήλεια της μάνας σου μεταμόρφωσε κάποια ερωμένη του πατέρα σου σε αιμοβόρο τέρας, τη Λάμια. Ποιά ήταν αυτή;

– Η Λάμια ήταν κόρη του Βήλου και της Λιβύης. Την ερωτεύτηκε ο πατέρας μου και ενώθηκε μαζί της, αλλά κάθε φορά, που έφερνε στον κόσμο ένα παιδί, η μητέρα μου το σκότωνε με τον τρόπο της. Τότε, η Λάμια κρύφτηκε σε έρημη σπηλιά και από την απόγνωσή της μεταμορφώθηκε σε τέρας, που καταβρόχθιζε τα παιδιά άλλων γυναικών. Αλλά η εκδικητική μανία της μητέρας μου προχώρησε ακόμα παραπέρα. Της στέρησε τον Ύπνο. Ο πατέρας μου τη λυπήθηκε και της έδωσε το χάρισμα να βγάζει και να βάζει τα μάτια της όποτε ήθελε.

ΕΡΩΤΕΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝΑ

Μετά τους έρωτες του Δία θέλησα να πληροφορηθώ τους έρωτες του αδελφού του, του Ποσειδώνα.

– Οι έρωτες του πατέρα σου, Ελευθώ, δεν έχουν τελειωμό, όπως δεν έχουν τελειωμό και οι κακίες της μητέρας σου και η εκδικητική της συμπεριφορά απέναντι των ερωμένων του. Ας έρθουμε στους έρωτες του αδελφού του και θείου σου, του Ποσειδώνα, γιατί του

έμοιασε, και ποτέ δεν έμεινε πιστός στη γυναίκα του την Αμφιτρήτη.

– Αν και θεός των θαλασσών, που ήταν ο θεός μου, ποτέ δεν τα "θαλάσσωνε", όπως ο πατέρας μου. Ο Ποσειδώνας πάντα σεβόταν τον πατέρα μου και όταν έρχοταν σε σύγκρουση ήξερε να υποχωρεί. Τον πατέρα μου, όπως όλοι, τον αναγνώριζε πατέρα "ανδρών τε και θεών".

– Από ποιά κατάκτησή του θ' αρχίσουμε;

– Από τη γυναίκα του την Αμφιτρήτη, την κόρη του Νηρέα και της Δωρίδας. Την είδε μια ημέρα ο θεός μου να χορεύει στη Νάξο και την ερωτεύτηκε. Αυτή, ήθελε να τον αποφύγει και εξαφανιζόταν μέσα στη θάλασσα. Ένα δελφίνι βεβαίωσε την Αμφιτρήτη για τη σοβαρότητα των αισθημάτων του Ποσειδώνα και αυτή δέχτηκε να τον παντρευτεί. Ζούσαν στο παλάτι τους στο βυθό της θάλασσας, που βρισκόταν κοντά στις Αιγιές. Από την Αμφιτρήτη ο θεός μου απέκτησε τον Τρίτωνα, που ήταν ο θεός της λίμνης Τριτωνίδας στη Λιβύη.

– Ποιά ήταν η τύχη του;

– Ο Τρίτωνα απέκτησε μια κόρη, την Παλλάδα, που από λάθος τη σκότωσε η Αθηνά σε παιχνίδια τους, γιατί υπήρξε συντρόφισσά της. Για να την τιμήσει, έδωσε εντολή και κατασκεύασαν ένα άγαλμα, το Παλλάδιο, που είχε μαγικές ιδιότητες. Εκτός από την Παλλάδα είχε και τρεις άλλες κόρες. Τη Ρόδη, που την παντρεύτηκε ο Ήλιος. Τη Βενθεσικύμη, που ζούσε στην Αιθιοπία και στην οποία εμπιστεύτηκε ο θεός μου τον εξώγαμο γιό του, τον Εύμολο, που απέκτησε από τη Χιόνη. Την Τριταία, που την ερωτεύτηκε ο Άρης και απέκτησε το Μελάνιππο.

– Ας αφήσουμε τη γυναίκα του την Αμφιτρήτη και ας έρθουμε στις ερωμένες του θείου σου Ποσειδώνα.

– Θ' αρχίσω από τη Θέτιδα, κόρη του Νηρέα, του γέροντα της θάλασσας, και της Δωρίδας. Ο Ποσειδώνας ερωτεύτηκε τη Θέτιδα, αλλά υπήρξε άτυχος, γιατί την αγάπησε και ο πατέρας μου. Και ενώ, προκειμένου για την Αίγινα, ο Ποσειδώνας υποχώρησε, για χάρη του πατέρα μου, για τη Θέτιδα ήταν αμετάπιστος. Πριν έρθουν σε συμπλοκή τα δύο αδέρφια, η Θέμιδα αποκάλυψε πως ο γιός, που θα γεννιόταν από τη Θέτιδα, θα γινόταν δυνατότερος από τον πατέρα του και θα του έπαιρνε την εξουσία. Τότε, τα δύο αδέρφια υποχώρησαν και πάντρεψαν τη Θέτιδα με ένα θνητό, τον Πηλέα, ο οποίος μέχρι να την κατακτήσει μεταμορφώθηκε σε λιοντάρι, φίδι, φωτιά και νερό. Ο γάμος τους έγινε στο Πήλιο, αλλά δεν ευτύχησε, γιατί στην προσπάθειά της η Θέτιδα να κάνει τα παιδιά της αθάνατα, τα σκότωνε. Ο Πηλέας, για να σώσει το τελευταίο, το άρπαξε από τα χέρια της την ώρα που τον ανέμιζε πάνω από τη φωτιά. Ύστερα, αυτή θύμωσε και έφυγε μακριά από τον Πηλέα.

– Και το παιδί;

– Το παιδί ήταν ο Λιγύρωνας, που αργότερα ονομάστηκε Αχιλλέας, ο ήρωας του Τρωικού πολέμου. Την ώρα, που τον άρπαξε ο Πηλέας από τα χέρια της μάνας του, είχε καεί μόνο η φτέρνα του. Ο Κένταυρος Χείρων, που ήταν και γιατρός, ξέθαψε τον Δάμυσο, ένα Γίγαντα, που ήταν πρώτος στο τρέξιμο, πήρε τη φτέρνα του και την έβαλε στη θέση της καμμένης φτέρνας του Αχιλλέα, γι' αυτό τον κατέστησε αξεπέραστο στο τρέξι-

μο, αλλά και θνητό, αν τραυματιζόταν στη φτέρνα του. Τον βρήκε, όμως, το τόξο του Πάρη και τον σκότωσε. Ο Αχιλλέας πήρε το όνομά του από το γεγονός πως ποτέ δεν άπιασαν τα χείλη του μαστό μάνας.

– Άτυχος ο γάμος του Πηλέα και της Θέτιδας, αλλά και η τελετή του στο Πήλιο έφερε καταστροφές. Αυτή η τελετή του γάμου δεν έκανε να ξεκινήσει ο Τρωικός πόλεμος;

– Υπήρξε και αυτός αιτία του, γιατί πήραν μέρος σ' αυτή η μητέρα μου, η Ήρα, η Αθηνά και η Αφροδίτη, που μάλωσαν για ένα μήλο, που έστειλε η ακάλεστη στο γάμο θεά Έριδα από το θυμό της και έγραψε "στην ωραιότερη". Το μήλο το έδωσε ο Πάρης, που ήταν κι' αυτός καλεσμένος στο γάμο, στην Αφροδίτη.

– Άλλος έρωτας του θείου σου Ποσειδώνα;

– Ήταν η Ιφιμέδεια, η γυναίκα του Αλωέα, που τον είχε και θείο της. Συνήθιζε να περπατάει στην ακροθαλασσιά και να παίρνει στα χέρια της κύματα, που τα έριχνε στο στήθος της. Αγάπησε το θείο μου και αυτός της χάρισε δύο γιούς: τον Εφιάλη και τον Ώτο, που έγιναν γίγαντες, οι Αλωάδες. Κάθε χρόνο αποκτούσαν ύψος μια οργιά και πλάτος ένα πήχυ. Στα εννιά τους χρόνια, που απέκτησαν ύψος δεκαπέντε μέτρα και πλάτος τέσσερα περίπου μέτρα, ορκίστηκαν στο όνομα της Στύγας, μιας πηγής στην Αρκαδία, πως θα κατακτήσει ο Εφιάλης την Ήρα και ο Ώτος την Άρτεμη. Για να μην τους χαλάσει τα σχέδια ο Άρης τον έβαλαν μέσα σ' ένα χάλκινο καζάνι δεμένο για δεκατρείς μήνες. Από το καζάνι τον γλίτωσε μισοπεθαμένο ο Ερμής.

– Πέτυχαν το σκοπό τους;
 – Ασφαλώς όχι, γιατί πρόλαβε και τους κεραυνοβόλησε ο πατέρας μου. Άλλοι λένε πως η Άρτεμη μεταμορφώθηκε σε ελάφι και πήγε στη Νάξο στο μέρος που κυνηγούσαν τα αδέρφια. Μέσα στην προσπάθειά τους να χτυπήσουν το ελάφι, αλληλοσκοτώθηκαν.

– Δεν ήταν μόνο ο πατέρας σου, που τα εξώγαμα παιδιά του βγαίνουν καμμιά φορά και τέρατα, ήταν και ο θεός σου ο Ποσειδώνας, που απόχτησε τέτοια, όπως ήταν οι Μολιονίδες, ο Εύρυτος και Κτέατος.

– Αυτοί ήταν δίδυμοι και κολλημένοι σε ένα σώμα με δύο κεφάλια και τέσσερα πόδια. Παιδιά του θείου μου και της γυναίκας του Άκτορα, του Θεσσαλού ήρωα, της Μολιόνης, γι' αυτό τα παιδιά ονομάστηκαν Μολιονίδες. Λέγεται, πως βγήκαν από ένα ασημένιο αυγό, που το γέννησε η Μολιόνη, όταν έσμειξε με τον Ποσειδώνα. Επειδή, ο Άκτορας είχε αδερφό το βασιλιά Αυγεία, τους Μολιονίδες κάλεσε ο Αυγείας για να πολεμήσουν τον Ηρακλή, όταν πήγε να καθαρίσει τους στάβλους κατά διαταγή του Ευρυσθέα.

– Λέγεται, πως κάποια παραδόθηκε στον Ποσειδώνα από ευγνωμοσύνη.

– Αυτή ήταν η Αμμώνη, μια από τις 50 κόρες του βασιλιά του Άργους Δαναού, που ζούσε στην Αίγυπτο μαζί με τον αδερφό του, τον Αίγυπτο. Είχε και αυτός 50 αγόρια. Για να γλιτώσει τις κόρες του ο Δαναός από τα ξαδέρφια τους ήρθε στο Άργος. Στην περιοχή του Άργους δεν υπήρχε νερό, γιατί ο Ποσειδώνας το καταράστηκε, επειδή η περιοχή είχε δοθεί στην Ήρα, ενώ την ήθελε αυτός.

Ο Δαναός έστειλε τις κόρες του να βρούν νερό και η Αμμώνη, κουρασμένη από το περπάτημα, ξάπλωσε κάπου να κοιμηθεί. Ένας Σάτυρος δοκίμασε να τη βιάσει, αλλά τη γλίτωσε ο Ποσειδώνας. Η Αμμώνη τότε από ευγνωμοσύνη έδωσε στον Ποσειδώνα ό,τι αρνήθηκε στο Σάτυρο. Ο Ποσειδώνας χτύπησε με την τρίαινά του και ανάβλυσε μια τριπλή πηγή. Όταν έφερε νερό η Αμμώνη, οι αδερφές της τη ρώτησαν πού το βρήκε και αυτή τις οδήγησε στην πηγή, που αντάμωσε τον Ποσειδώνα. Εκεί βρήκε φυτρωμένο δέντρο, που το είπαν ακακία, το δέντρο της συγγνώμης. Από τον έρωτα του Ποσειδώνα και της Αμμώνης γεννήθηκε ο Ναύπλιος.

– Από τη γενιά του λένε πως κατάγονται ο Αγαμέμνωνας και ο Μενέλαος και πως δεν ήταν γιοί του Ατρέα.

– Λέγεται, πραγματικά, πως όταν ο Ναύπλιος μεγάλωσε, αντάμωσε το γιό του Μίνωα, τον Κατρέα, που του εμπιστεύτηκε τις κόρες του Αερόπη και Κλυμένη, να τις πουλήσει στα ξένα, γιατί ένας χρησμός είπε πως αν γεννήσει μια από τις δυο, το παιδί θα τον σκοτώσει. Ο Ναύπλιος πήρε γυναίκα του την Κλυμένη και απέκτησε τον Παλαμήδη, τον Οίακα και τον Ναυσιμέδοντα. Την Αερόπη την πάντρεψε με τον Πλεισθένη. Λένε, πως από το γάμο αυτό γεννήθηκε ο Αγαμέμνωνας και ο Μενέλαος. Άλλοι λένε, πως ο Πλεισθένης είχε γιό τον Ατρέα και πως, όταν αυτός πέθανε, τα παιδιά του από την Αερόπη ανατράφηκαν από τον Ατρέα.

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Ανοιχτό Ταχυδρομείο Οδηγίες για συγγραφείς

Αγαπητοί Αναγνώστες,

Βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να σας πληροφορήσουμε ότι ο Σύλλογός μας – Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθηνών – με την ευκαιρία της επανέκδοσης του περιοδικού του κλάδου μας «**ΕΛΕΥΘΩ**», θα θεωρήσει μεγάλη του τιμή να φιλοξενήσει στις στήλες του περιοδικού κάποιο άρθρο ή κάποια εργασία σας.

Ελπίζοντας στην ευγενή ανταπόκρισή σας, παραθέτουμε τις παρακάτω μικρές υποδείξεις, ώστε να διευκολυνθεί η έκδοση του περιοδικού.

1. Η έκταση του κειμένου δεν θα πρέπει να ξεπερνά τις 1.000 λέξεις (κατ' εξαίρεση δεχόμαστε μεγαλύτερα άρθρα κατόπιν συνεννόησης με τη Συντακτική Επιτροπή).
2. Σε περίπτωση που το κείμενο ξεπερνά τις 500 λέξεις, καλό θα ήταν να προτάσσεται περίληψη αυτού.
3. Τα άρθρα πρέπει να φθάνουν έγκαιρα στη Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού, ώστε να υπάρχει η χρονική άνεση επεξεργασίας τους.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας.

Από τη Σύntαξη του «**Ελευθώ**»

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ Σ.Ε.Μ.

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

α) Η ετήσια ανανέωση της ταυτότητάς σας, ως μέλη του Συλλόγου, είναι υποχρεωτική και προβλέπεται από τη νομοθεσία της λειτουργίας του Συλλόγου. Η απόκτηση της ταυτότητας προϋποθέτει την εξόφληση της συνδρομής.

β) Εν όψει υπηρεσιακών ελέγχων της Υγειονομικής Υπηρεσίας της Νομαρχίας στην οποία ανήκει ο χώρος που εργάζεσθε, θα θέλαμε να είσθε καθ' όλα εντάξει στις υποχρεώσεις σας απέναντι στο Σύλλογο, ώστε να μη βρεθούμε στην ανάγκη να επικαλεσθούμε τα προβλεπόμενα από το Νόμο.

Ελπίζουμε στη συνεργασία σας για το συμφέρον του Κλάδου.

Για το Δ.Σ.

Η Πρόεδρος
ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΙΤΑΚΗ

Η Γραμματέας
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΔΑΛΙΑΝΗ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΙΩΝ - ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ	
ΑΡ. ΠΛΗΡΙΑ 2 / 115 21 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 64 95 631 (FAX)	
ΔΕΛΤΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	
Όνοματεπώνυμο :	
Αρ. Μητρώου	
Αρ. Δελτ. Αστ. Ταυτοσφ.	
Ισχύει μέχρι 31 Ιανουαρίου 199...	
Αθήνα	
Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ <i>Χ. Λοζάνη</i>	Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ <i>Ε. Σαμαριτάκη</i>

 GREEK MIDWIVES ASSOCIATION 2, 4th PAPHAGI, 115 21 ATHENS - GREECE TEL. 64 95 631 (FAX)	
MEMBERSHIP CARD	
NAME :	
This card is valid until JANUARY 31st 199...	
Athens	
The Secretary General	The President
<i>Duliani</i>	<i>E. Samaritaki</i>

European Institute of Health and Medical Sciences
University of Surrey
Promoting Excellence in Education and Research

• The EIHMS Postgraduate Research School offers a range of Masters courses including the **MSc in Advanced Clinical Practice** with pathways in **Midwifery** (together with the **Royal College of Midwives**) and in **Cancer Nursing**.

• The EIHMS is shortly to become an independent School of the University, embracing all levels of nursing and midwifery education, building on an excellent research tradition which was reflected in the 1996 Research Assessment Exercise.

• The **MSc in Advanced Clinical Practice** is a newly validated programme which prepares students to be leaders in their own clinical field.

• **POSTGRADUATE STUDY**

The **MSc in Advanced Clinical Practice** includes 7 taught modules:

• Two 15-credit **core modules** shared between disciplines, namely:

Research & its applications

Clinical decision making

• Three 10-credit **required modules** which are pathway-specific:

Cancer Nursing

Clinical issues in cancer nursing

Pathophysiology of cancer

Psychosocial issues in cancer care

Midwifery

The role of the midwife

Clinical issues in midwifery

The emotional & social maternalisatum

• Two 10-credit **optional modules** chosen from a range available.

• In addition students undertake a research project leading to the preparation of a dissertation.

• The course starting in September 1997 is offered over one year full-time or two years part-time in **blocks**.

• Individual modules available.

• **Other postgraduate courses**

include MPhil/PhD research programmes.

• **Interested?**

Please apply to:

The Postgraduate Admissions Officer

EIHMS

Stag Hill Campus

University of Surrey

GUILDFORD

Surrey - GU2 5XH

Tel: +44(0)1483 300800 +44(0)1483 259770

Fax: +44 (0) 1483 259395

e-mail R.Robertson@surrey.ac.uk

Internet:

[<http://www.surrey.ac.uk/EIHMS/ihshome.html>]

Σας πληροφορούμε ότι στις 19, 20 και 21 Νοεμβρίου 1997
θα βρiσκειται στην Ελλάδα για σεμινάρια η γνωστή Αμερικανίδα Μαία
CLAREBETH LOPRINZI-KASSEL.

Πληροφορίες: κ. Αλεξία Παπαγιάννη - Τηλ.: 62.01.154

Επιτέλους, μπορείτε να χαϊδέψετε το τρυφερό δερματάκι του μωρού σας. Πώς όμως θα το προστατεύσετε;

4 σημαντικές ερωτήσεις

1. Πώς θα μπορούσα να προστατεύσω το δέρμα του νεογέννητου μωρού μου; Διατηρώντας το στεγνό. Το δέρμα των νεογέννητων είναι πολύ ευαίσθητο, γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να το διατηρείτε όσο πιο στεγνό γίνεται.

2. Γιατί είναι τόσο σημαντικό να διατηρώ το δέρμα του μωρού μου στεγνό; Αν το δέρμα του μωρού σας παραμείνει υγρό ή σε επαφή με ούρα για αρκετή ώρα, μπορεί να προκληθούν ερεθισμοί από την πάνα. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα συγκαμένο ή ερεθισμένο δέρμα και τελικά τη δυσφορία του μωρού σας. Δερματολογικές έρευνες έχουν δείξει πως μια στεγνή μάνα βοηθάει στην πρόληψη των ερεθισμών, κρατώντας τα ούρα μακριά απ' το δέρμα. Με λίγα λόγια, **το υγιές δέρμα ξεκινά από το στεγνό δέρμα.**

3. Πώς μια πάνα βοηθάει να κρατηθεί το δερματάκι του μωρού μου στεγνό; Μια πάνα πρέπει όχι μόνο να απορροφά γρήγορα την υγρασία από τα ούρα αλλά και να έχει έναν ειδικό πυρήνα ώστε να τη απομονώνει στο εσωτερικό της και μακριά από το δερματάκι του μωρού σας. Πρέπει επίσης να έχει πλαϊνά τοιχώματα σχεδιασμένα έτσι ώστε να **εμποδίζουν τις διαρροές στα πόδια του μωρού σας.**

Ακόμη και με 20% περισσότερο υγρό τα Pampers* κρατούν το δέρμα του μωρού σας πιο στεγνό από την επόμενη καλύτερη πάνα.
* στα μεγέθη πάνας

4. Ποια είναι η καλύτερη πάνα για νεογέννητα; Δεν υπάρχουν πιο στεγνές πάνες για νεογέννητα από τα Pampers Newborn Baby - Dry Plus. Χάρη στο μοναδικό στρώμα Baby - Dry και στον ειδικά σχεδιασμένο πυρήνα τους Ultra Plus απορροφούν γρήγορα την υγρασία και διατηρούν το δερματάκι του μωρού σας απόλυτα στεγνό. Επιπλέον, έχουν **επανακολλούμενες ταινίες** που κολλούν σίγουρα κάθε φορά ακόμα κι αν έρθουν σε επαφή με κρέμες ή λωσιόν. Και να είστε σίγουρες πως καθώς το μωρό σας μεγαλώνει υπάρχει πάντα ένα μέγεθος Pampers που θα το κρατάει απόλυτα στεγνό.

Η μόνη απάντηση.

Pampers Newborn Baby - Dry Plus. Για πιο στεγνά, πιο χαρούμενα μωρά.

Μωρομάντηλα Pampers. Απαλά, σαν "μητρικό χάδι".

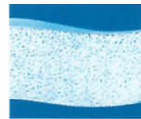
ADEL/SAATCHI & SAATCHI ADVERTISING

Στο μωρό σας χαρίζετε τα πιο τρυφερά σας χάρδια. Θ' αφήνατε ποτέ ν' αγγίξουν το ευαίσθητο δερματάκι του με τρόπο λιγότερο απαλό; Σίγουρα όχι. Γι' αυτό χρειάζεστε τα μωρομάντηλα Pampers, που ξεχωρίζουν από τα κοινά μωρομάντηλα. Χαϊδεύουν το μωράκι σας τόσο τρυφερά όσο εσείς, το καθαρίζουν αποτελεσματικά, ενώ παράλληλα είναι πολύ ανθεκτικά.

- Είναι φτιαγμένα από ύφασμα ειδικής κατασκευής, απαλό σαν βαμβακερό, για να προσφέρουν στο μωρό σας την απαλότητα που χρειάζεται.
- Περιέχουν απαλή λοσιόν, που καθαρίζει τέλεια το δερματάκι του μωρού και το βοηθά να προστατεύεται από τους ερεθισμούς.
- Είναι δερματολογικά ελεγμένα, με ουδέτερο pH για το δέρμα και χωρίς οινόπνευμα.

Τα μωρομάντηλα Pampers είναι φτιαγμένα από μαλακό ύφασμα σαν βαμβακερό, γεμάτο μικρούς θύλακες αέρα. Γι' αυτό είναι πιο μαλακά από τα κοινά μωρομάντηλα, ενώ είναι και πολύ ανθεκτικά.

Τομή κοινού μωρομάντηλου

Τα κοινά μωρομάντηλα, τόσο το μικρότερο όσο και τα μεγαλύτερο πάχους, είναι πολύ συμπεσμένα. Γι' αυτό είναι λιγότερο απαλά.

Τομή μωρομάντηλου Pampers.

Τα μωρομάντηλα Pampers είναι γεμάτα μικρούς θύλακες αέρα που τα κάνουν πολύ απαλότερα.

Πιο απαλά μωρομάντηλα για πιο χαρούμενα μωρά!

Υφασμάτινα Μωρομάντηλα